

sapis in interiori gustu, atque in medulla cordis, nunquam pene explicuit corporale organum vocis. Illi te noverunt, qui te diligunt: illi præconia tuæ laudis agnoscunt, qui in tui amoris amplexibus delectabiliter requiescunt.

Cæterum qui hoc ignorant, non prævalent cognoscere te; me etiam nihilominus tuæ laudis impari fateor, sed unum pro certo scio, o vita benedicta, quod de te indubitanter affirmo: quia quisquis in amoris tui desiderio perseverare studuerit, ipse quidem habitator est tuus, sed ejus inhabitator est Deus. Diabolus illi suis tentationibus servit, atque illuc eum tendere, unde ipse dejectus est, gemit. Victor itaque dæmonum, socius efficitur angelorum; exul mundi, hæres est paradisi; abnegator sui, sectator est Christi. Et qui nunc per ejus vestigia graditur, peracto cursu, sine dubio ad societatis ejus gloriâ provehetur; atque, ut idipsum fidenter dicam, qui singularem hanc vitam usque ad finem vitæ suæ pro divino amore tenuerit, de habitaculo carnis egressus, ad ædificationem ineffabilem perveniet, domum non manufactam, æternam in cœlis.

CAPUT XX.

Clausula disputationis per apostrophen ad Leonem eremitam.

Ecce, Pater charissime, solvendam tibi quæstio-

nem fraterna pulsatus inquisitione proposui, sed et ipse interim non distuli proferre quod sensi: non videlicet ut alios arrepta doctoris auctoritate docerem, sed tibi potius, quæ imperitiæ meæ haberetur opinio, evidenter exponerem; atque ideo quidquid est prælibatis disputationibus comprehensum, non tam 242 assertationis studio, quam sub quadam tui examinis est suspensione prolatum, nec est definitiva sententia, sed disceptatio rationibus ventilata. Quapropter, charissime, omnibus, quæ a nobis utcunque digesta sunt, diligenter inspectis, vel si prave præsumpta sunt, superducta novacula protinus audenter oblittera: aut si tuis fortasse meritis sanæ doctrinæ sunt congrua, propriæ auctoritatis vigore confirma. Potui quidem quæ latius dicta sunt, brevius comprehendere; sed libuit, fateor, accepta occasione tuæ dulcedinis alloquium protegere. Libenter enim aromatum diu species teritur, præsertim si et illius odor suavis est cui ministerium exhibetur.

Omnipotens Deus servo suo Leoni occulta inspiratione præcipiat, ut pro me misero tres per singulos dies sive lacrymas, sive gemitus fundat.

Sit nomen Domini benedictum.

243-244 OPUSCULUM DUODECIMUM.

APOLOGETICUM DE CONTEMPTU SÆCULI. AD ALBIZONEM EREMITAM ET PETRUM MONACHUM

ARGUMENTUM. — In hoc libello miserabilem suo tempore religionis statum quotidie in deterius prolantem, ob monasticæ disciplinæ contemptum, omni animi contentione deplorat. Invehitur in monachos, qui cum mundo se nuntium remisisse profiteantur, mundanis tamen fluctibus, et negotiis irretiti teneantur. Queritur apud eos nullius auctoritatis esse leges, et instituta Patrum: quippe cum pecuniam, quam seorsum habere sub gravissimi sacrilegii poena prohibentur, nihil veriti singuli possideant, et passim quærant. Exaggerat eorundem levitatem et inconstantiam, quod non in cella, ut debent, permaneant: sed passim ubique evagentur, unde fiat ut in gravissima peccata prolabantur. Detestatur superbiam et arrogantiam, quod speciosis vestibibus utantur, quodque sint popularis auræ per fictam-probitatem affectatores. Tum externas occupationes et sæcularium negotiorum moles, quibus se implicant, graphice describit, et ante oculos ponit. Tandem concludit eosdem obsecrans, ut si suæ salutis curam habent, omnino se a sæculo subtrahant, et re ipsa, non speciètenus, se mundo abdicasse omnibus palam faciant.

CAPUT PRIMUM.

Queritur de monasticæ disciplinæ lapsu.

De contemptu sæculi hujus, fratres charissimi, Albizo videlicet venerabilis eremita, et Petre de mundi rhetore jam Christi philosophe, sæpe, ut nostis, familiari quodam studio disputare soliti, tum de nostra ipsorum imperfectione doluimus, tum etiam de nonnullis hujus sacræ militiæ fratribus per abrupta vagantibus conquesti sumus. Ad tantam quippe faciem quotidie semetipso deterior mundus iste devolvitur, ut non solum cujuslibet sive sæcularis, sive ecclesiasticæ conditionis ordo à statu suo

collapsus jaceat, sed etiam ipsa monastica disciplina solotenus, ut ita dixerim, reclinata, ab assueta illa celsitudinis suæ perfectione languescat. Perit pudor, honestas evanuit, religio cecidit, et velut facto agmine omnium sanctarum virtutum turba procul abscessit. Omnes enim quæ sua sunt, quærun (Philipp. 11), et contempto cœlesti desiderio, terram insatiabiliter concupiscunt. Et quia sub ipso mundi fine postmodum inhiare non desinunt, quasi post alta pelagi in littus evecti, terram remigio inaniter pulsant, dum adhuc pervicaces navigare festinant. Et cum laborandi finis procul dubio quies sit,

quibus ultro quiescendi locus offertur, supervacuo laboris studio pœnaliter fatigantur.

CAPUT II.

De monachis, qui ad ea, quæ renquerant, revertuntur.

Sed esto, ut filii hujus sæculi in fluctivaga sæcularium procellarum inundatione versentur, et nunc semina, quibus propensius oblectantur, aspergant, ut non quas voluerint, postmodum fruges metant. Quid enim mihi, juxta Apostolum, de his qui in mundo sunt, judicare? (*I Cor. v.*) Nos autem, qui mundi abrenuntiationes dicimur, qui terreni fluctus naufragium evasisse gloriamur, cur ad illud denuo, velut quodam vertice violenter absorbente relabimur? Cur ad ea, quæ pro divino amore contempsimus, retrogradis nitentes gressibus, male æstuanti desiderio recalemus? Cur non veremur illud inhonestæ ambitionis importunitate repetere, quod neque terrena jura, neque divinæ legis auctoritas vetuerat possidere? Porro nos fecimus, ut a nobis jûste possessa jam nostra non fierent, et quæ nostri juris erant, in alienum dominium translata prodirent. Quod ergo consilium fuit in tam periculosum nosmetipsos certamen adducere, ut contra omnium humanarum divinarumque legum decreta, quarum videlicet pace fruebamur, nunc necesse sit dimicare? Nos siquidem minime lacessiti ultronea temeritate bellum movimus, et nunc contra sacræ Scripturæ sententias configere non timemus.

CAPUT III.

Quod minus peccaverunt Ananias, et Saphira, quam monachi, qui pecunias habent.

Quis, rogo, Ananiam et Saphiram rebus propriis abrenuntiare coegit? (*Act. v.*) Sed quia partem pecuniæ uterque pro sustentanda quasi longa vita relinuit, repentinæ mortis sententiam non evasit. Et quia nequaquam juxta abrenuntiatorum regulam contenti sunt vivere, juxta prævaricatorum animadversionem coacti sunt immaturo exitu infeliciter expirare. Et quidem illi, utpote rudes, et ad fidem denuo venientes, necdum fortasse ad plenum evangelicæ præcepta didicerant, necdum sacri novæ doctrinæ codices ad publicum in commune processerant; at tamen qui in ipso fideli tirocinio quodammodo simpliciter peccaverunt, districto quidem, sed pio judicio, sola, ut credimus, sunt corporum morte multati. Nos autem, qui cuncta sacri eloquii volumina novimus, qui innúmerabilium sanctorum Patrum vitas atque præcepta post illud aureum apostolorum sæculum existentium, præ oculis assidua discussione versamus; ante tribunal Christi quid excusationis obtendere, quod tergiversationis argumentum poterimus invenire? Ecce longe nobiliores quæstus, et lucra quæque terrena non modo reliquimus, sed et perpetuam eorum abrenuntiationem non homini, sed Deo potius professi sumus. Si ergo adhuc marsupio nostro nummus includitur, si ad interni spectatoris injuriam quantumlibet pecuniæ reservatur, quid illi in reddenda ratione dicemus? qua nos de-

ensionis arte purgabimus? Huc accedit quod illi, vacillante adhuc fide, in nulla videbantur ecclesiastica posse sustentatione confidere; nimirum dum in ipso Christianæ religionis exordio ipsæ quoque Ecclesiæ necdum fuerant per materiale ædificium fabricatæ.

Nos autem, qui ubique terrarum tam largissima ecclesiarum patrimonia cernimus, ut quotidie, dum mundus imminuta possessione contrahitur, Ecclesia copiosissime dilatetur; si tanquam de futuris alimentis lucrum carnale reponimus, dum nobis in posterum providendo ditescimus, thesauro fidei nos vacuos esse monstramus. De quo Apostolus: « Habemus, inquit, thesaurum istum in vasis fictilibus (*II Cor. iv.*) » Et dum cautionem, quam cum Christo pepigimus, frangimus, violatæ fidei potius tormenta metuere, quam præmia possumus de nostra conversione sperare. In conventionem etenim pacti, quod inter duos fit, sponsionis vox ex utraque parte procedit: ut nimirum uterlibet, qui condicta servaverit, modum deliberati fructus accipiat; e contra qui transgressus fuerit, jacturam violatæ sponsionis incurrat.

In pactione autem illa, qua cum Deo nostro convenimus, vox nostra hæc procul dubio fuit, quia Christum sequentes, mundum, et quæque sunt mundi, abrenuntiare promisimus. Divina autem vox consequenter ad ista respondit: « Amen, inquit, dico vobis, quia vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel (*Matth. xix.*) » Et hoc quidem, si propositæ sponsionis jura servamus; alioquin si post terga respicimus, terribile mox oraculum divinæ comminationis audimus: « Nemo, inquit, mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei (*Luc. ix.*) » Ecce audivimus, qui perfectis renuntiatoribus non qualiacunque munera promittuntur, sed sedes, quibus videlicet præsidebunt iudices facti, qui de suis olim timuerant excessibus judicari. Nimirum decebat, ut hæc dexteræ Excelsi immutatio fieret, quatenus qui amore perfectionis pro Christo effecti sunt pauperes, jam cum ipso divites facti communiter sedeant celestis curiæ senatores, sicut scriptum est: « Nobilis in portis vir ejus, cum sederit cum senatoribus terræ (*Prov. ult.*) »

CAPUT IV.

Quod monachus nequeat Christum simul et pecunias possidere.

Qui vero ad ea, quæ reliquit, terrena quælibet congerendo, revertitur, sicut alienus est a sæculo, quo se decrevit exuere, ita etiam regno Dei aptus ultra non est, quod indubitanter acceptum noluit possidere. Fatuus nimirum viator, nec eo reverti potest, unde irrevocabiler prodiit, et quo ire disposuerat, non pertinuit. Enimvero cum mundo renuntiavimus, proprietatem nostram Deum esse constituimus: et nos illius proprietates consequenter effecti

sumus, ut et ille esset portio nostra, et nos pecuniariter hæreditas sua. Dicimus enim : « Portio mea, Domine (*Psal.* cxviii). » Et ille nobis : « Opus manuum mearum tu es, hæreditas mea, Israel (*Isa.* xix). » Nam de hæreditate terrena scriptum est : « Hæreditas, ad quam in principio festinatur, in ne-
vissimis benedictione carebit (*Prov.* xx). » Si ergo portio nostra ipse omnipotens Deus esse dignatur, quod, rogo, divitiarum genus quispiam valebit acquirere, quod super hunc singularem thesaurum merito debeat cumulare? Thesaurus namque ille hujusmodi est, ut si solus sit, omnes in illo divitiæ valeant veraciter possideri. In pectore namque Jesu omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi sunt (*Coloss.* ii). Si vero alias **247** atque peregrinas divitias super hunc is, qui potitur, constipare voluerit, illico vilis atque ignobilis copiæ dedignatur omnino consortium; et indigni contubernalis impatientis, dum retineri putatur, amittitur; atque hoc modo ex frustrati avolat manibus possessoris : « Nemo enim potest Deo servire et mammonæ (*Matth.* vi). »

Quapropter, o monache, vis in tuo loculo recondere Christum? excute prius nummum; neque enim in uno receptaculo congrue sociantur; nam si utrumque simul incluseris, alterum sine altero vacuus possessor invenies. Quanto quippe in egenis mundi lucris copiosior fueris, tanto a veris divitiis ærumnosius inanescis. Nummus ergo si est, in aliena protinus jura concedat, ut vacuum tui pectoris arcam Christus inveniat. Magnus nempe hospes in diversorii tui quærit angusta descendere, atque idecirco solus vult, et sine consortibus habitare. Quem enim cæli terræque non valet vastitas capere, quo pacto in exiguo tui domatis angulo niteris illi peregrinos ad cohabitandum socios adhibere? Cedat, cédât terrena pecunia, ubi cælestis thesaurus admittitur : « Quæ enim societas lucis ad tenebras? » (*II Cor.* vi.) Quæ conventio Dei ad mammonam iniquitatis? Abjiciatur ergo pecunia, ærugini tineæque et furtis obnoxia. Vacet exedra cordis, quæ cælesti mercimonio possit impleri : « Nolite, inquit, thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur (*Matth.* vi). »

CAPUT V.

Quod melius est habita retinere quam abjecta repetere.

Periculosior namque est animæ pecunia cum acquiritur, quam cum ultro suppeditans possidetur. In ista siquidem terreno more est justa possessio, in illa vero feralis sæpe regnat ambitio. Salubrius ergo fuerat habita quieto animo possidere, quam abjecta non sine quadam solliciti rancoris anxietate requirere. Pudeat ergo te, o miles Christi, peritura in hoc sæculo facultate ditescere, ne in futuro cogaris nudus, et inops perpetuo mendicare. In talis quippe militiæ arma jurasti, quæ nudos et agiles expetit bellatores; onustos autem atque in Deo segnes a castrorum excubiis donativi arcet immunes. Abjurat

A illa malitia sarcinis prægravatum, et turpiter ante tempus merito subrogat expeditum. Non licet illic marsupia pendere nummorum, ubi thecæ tantummodo vibrantium cernuntur armorum. In bellicosa scilicet acie, inertis pecuniæ non tuto servitur, ubi constipatis cuneis assidua dimicatione confligitur. Non ille solidorum summam securus enumerat, qui circumfusa hostium multitudine telorum missilia indesinenter exspectat. Sæpe namque in talibus dum talentum metalli cujuslibet trutinatur, improvisa veniens occulti hostis sagitta, stomacho librantis infigitur; sicque fit, ut qui solus sibimet sine rei familiaris adminiculo minime videbatur posse sufficere; jam se et sua repentino casu lugeat irrecuperabiliter amisisse; et qui pauper cum Christo in libertate **248** dedignatus est vivere, dives absque illo, sed servus pecuniæ compellitur damnabiliter interire. Audi, quid divitibus vox divina promittat : « Væ vobis, divites, quia recepistis consolationem vestram (*Luc.* xvi). » Nec te prætereant et hoc, quod Jacobus dicit : « Væ vobis, divites; divitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra a tineis comesta sunt, aurum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras, sicut ignis (*Jac.* iii). »

CAPUT VI.

Quod avarus nummicola verius quam Christicola nuncupetur.

Audisti, obsecro, nummicola et monache, quid tibi æstus avaritiæ pariat? Audisti ad quem finem pecunia congesta perducatur? Justum quippe est, cujus nunc mens amore carnis ardet in concupiscentia, illius postmodum et ipsa caro comburatur in poena. Nunc fornax mentis invisibili concupiscentiæ ardore succenditur, dignum est, ut tunc quoque caro materialis incendiî flammam inexstinguibiliter depascatur. Audi adhuc, nummicola : quod autem te nummicolam appello, a qualitate tui operis vocabulum traho, non contumeliæ in te nomen usurpo; nummos enim collis, qui pecuniam diligis. Et cum Dominus per Prophetam dicat : « Vacate et videte, quoniam ego sum Dominus (*Psal.* xlv); » vacationis quidem cultum, quem Deo debueras, nummis exhibes, circa quorum custodiam vacas. « Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum (*Matth.* vi). » Quocirca sicut qui Christum colit, jure Christicola dicitur; ita et qui nummis per custodiam servit, non immerito nummicola perhibetur. Sed adhuc fortasse proprii cordis sequi arbitrium judicor, si etymologiam nominis hujus sacre Scripturæ testimoniis non affirmo. Ipsa nempe Veritas dicit : « Non potestis Deo servire et mammonæ (*Matth.* vi); » ac si aperte dicat : Nemo potest Deum simul et pecunias colere. Quod Apostolus manifestius declarat, cum ait : « Hoc autem scitote, intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hæreditatem in regno Christi et Dei (*Ephes.* v). »

Tot ergo criminibus simpliciter enumeratis dum solam avaritiam idolorum asserit servitutem, luce clarius docet avarum non Dei, sed nummorum, ac per hoc dæmoniorum esse cultorem.

Sed dum in exponendo nummicolæ nomen diutius immoror, ab effundenda ipsa nummorum congerie manum disputationis, imo dissipationis avertō. Facta igitur tibi de proprio nomine satisfactione, nummicola, jam quod dicturus eram vigilanter ausculta. Audi ergo quid de te, tuisque similibus Veritas dicat: « Difficile, inquit, qui divitias habent, intrabunt in regnum cœlorum (*Matth. xix.*) » Et hæc quidem sententia de iis, qui divitias juxta morem sæculi possident; cæterum hi, qui rejectis omnibus, denuo ad vomitum sunt relapsi, nisi resipiscant, regnum cœlorum nulla, vel cum difficultate, possunt fiducia promereri.

249 CAPUT VII.

Quod etiam parva pecunia monachi animam immunitate lædat.

Sed ex isto nummicolarum numero cerebrōsus quisquam fortasse non deerit, qui mihi ad ista respondeat: Divitiarum me cur mordaciter impetis, quem perexigua summa contentum vix paucos habere obulos cernis? cumque hoc propriæ fragilitati consentio, relevandæ tantummodo futuræ necessitati prospicio; non affluere divitiis quæro. Teste siquidem totius fraternitatis meæ conventu, a filo subtegmīnis usque ad corrigiam caligæ de monasterii mei facultatibus non accipio: et si propriis me quibuscumque reculis prorsus evacuo, qualiter vivo? Ecce propriarius noster, sive melius, ut ante, nummicola, paupertatis patrocinio utitur, ut ipse dives irreprehensibiliter videatur; et quibus argumentorum fucis mortale vitium palliat, ut quodammodo sepulcrum fœdis cadaveribus plenum superductæ calcis albore candescat?

Age, frater, si ex monasterialibus impensis commodum tibi sperare licuisset, nunquid non vestes, quas mox ut præberentur indueres, non autem pecuniæ lucra darentur, quæ oculis famulatura servares? Cur non eodem compendio-uteris in his etiam quæ ab extraneis conferuntur? Videlicet ut percepto quolibet munere mox necessaria redimantur, et virus apud te pecuniæ non moretur? Hoc enim modo et indigentia tuæ velox consolatio provehit, et lepra pecuniæ fœdis te maculis non aspergit. Cur autem tibi de exiguitate pecuniæ tanquam securus applaudis, qui tibi sic chalcum, sicut et ipsum assem prohibitum esse non ambigis? Cui vero tota ei cujuslibet universitas intercluditur, excusationis aufugium de minutiis non lucratur: et cui totum cessit, pars procul dubio non remansit; præsertim cum hæc sit mentis humanæ natura, ut ita occupetur circa minima, si sit indigens, sicut erga multa, si dives. Sive enim sumptuosa divitiarum inundatione circumfluas, sive tenuissima te rei familiaris angustia premat, sententia illa mutari non potest: « Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum (*Matth. vi.*) »

A Cræsus et Amyclas, diversi quidem possessores, sed non diversas circa hæc, quibus fruuntur, exhibent voluntates. Licet enim ille aureos metiatur, iste millium numeret, discreta quidem facultatum quantitate cæduntur, sed non dissimili circa illa, quæ cuique viritum suppetunt, amore tenentur. Porro si exiguus mus, vel quodcumque reptantium in quamlibet capacissimam tinnam casu decida, nunquid non protinus cum securibus hinc inde concurratur, totum, quidquid illud erat, effunditur, cunctisque screantibus, vomitum minante stomacho nauseatur? Si tenuissima veneni stilla pando oleris aheno diffunditur, nonne totum, esculentius licet, edulium prorsus abominabile judicatur?

Si ergo perexigua mala largissima sæpius bona corrumpunt, quo pacto te de lenocinante conscientia jactas, quia minimum est, quod contra professionis tuæ propositum privata proprietate possideas? Nam juxta Apostolum: « Modicum fermentum totam massam corrumpit (*I. Cor. v.*) » Et alibi: « Qui modica spernit, paulatim decedit (*Eccli. x.*) » Neque enim primi parentes nostri ex illo prohibito pomo (*Genes. iii.*) frequentibus sunt conviviis crapulati, cujus una tantum leguntur infasta perceptione corrupti; sed non idcirco momentaneæ ultionis perplexi sunt pœna, quia diutius non perstiterere transgressores in culpa.

CAPUT VIII.

Qualiter ad veras possit monachus divitias pervenire.

Si ergo, frater, quisquis es, sumptus te delectat acquirere, unde futuræ possis occurrere paupertati, veras providus divitias appetere, veræ etiam paupertatis inopiam pertimesce. Illius namque paupertatis intuitu, facillime paupertas ista contemnitur; illarum comparatione divitiarum omnis terrenæ substantiæ copia, tanquam littorea alga despicitur, quæ pedibus conculcatur. Igitur si vere contendis inopiam tædiosissimæ illius paupertatis evadere, stude in agro cordis tui optimarum frugum sationibus insudare. Teste enim Apostolo: « Qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam (*Gal. vi.*) » Et iterum: « Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes (*Ibid.*) » Illud summum et unicū granum in novalibus tuæ mentis occulta: quod videlicet cadens in terra mortuum fuit, et multum attulit fructum (*Joan. xii.*) Hoc tibi thesaurus, hoc tibi sit omnigenarum ubertas frugum. In illo acquirendi suam constitue, in illo omnem utriusque vitæ fiduciam pone. Dominus enim omnium est, et dives in omnes qui invocant illum (*Rom. xxvi.*)

Enimvero si granum illud competenti cura servare studueris, videbis apothecas interioris cellarii tui, auri, et argenti omniumque divitiarum talentis affluere. Videbis et horrea tua novo proventu segutum incomparabiliter redundare. Illum ergo thesaurum curiosa sollicitudine jugiter excole, circa illum nocturnas diurnasque excubias vigili sedulitate depende. In illo enim uno omnium dives eris, nec

eorum, quæ tibi fuerint necessaria, copia poteris indigere. In illo [quippe possidebis aurum divinæ sapientiæ, argentum ædificatrici eloquentiæ. In illo diversa pallia decoræ et honestæ conversationis, bis tinctum videlicet coccum geminæ charitatis, colobium nitidæ castitatis. In illo byssum patientiæ, flammeum birotinum divini timoris, purpuram regiæ dignitatis. Quia enim muriceo sanguine tingitur, ut in purpureum colorem lana vertatur, quisquis solio recti examinis ita præsidet, ut omnes suæ carnis illecebras, vitiorumque barbariem violento imperio mortificare festinet, hic rex non immerito dicitur, et spiritalis purpuræ, decore vestitur. In illo diupisticum virentis semper spei, nimirum vocatus in hæreditatem incontaminatam, immarcescibilem, conservatam in cælis (II Pet. i). In illo habebis annulum fidei, armillas perfecti in activa vita operis, dextralia etiam speculatiivæ contemplationis. « Leva enim ejus **251** sub capite tuo, et dextera illius amplexabitur te (Cant. ii). »

Et quid tibi plura pollicear? quandoquidem in illo omnium virtutum gemmis, cunctorum perfrueris charismatum margaritis? Nec tibi deerunt omnium mundorum scilicet immundorumque animalium greges, quæ sub virga tuæ transeant disciplinæ. Immunda siquidem vitiorum armenta sub tuæ ditionis imperio domabuntur; munda vero interioris tui hominis ventrem suavissimæ refectionis dapibus saginabunt. Ovini velleris turba delicatius accurata, dulcis innocentæ præbebunt tuis ferculis alimenta. Domesticæ altilium carnes non cessabunt in te divini amoris augere pinguedinem. Universa genera volucrum super mentis tuæ mensam sumptuosius instruent spiritale convivium; at vero taurina cervix superbiæ suppositum tuæ ditionis emugiet jugum. Equinæ luxuriæ effrenata libertas sub te chamati oris mandet insatiabiliter ferrum. Omnes belluæ vitiorum, universa portenta reptilium tremefacta pavebunt tuæ dominationis imperium. Et hæc quidem omnia in hac vita in tuum cedent ultro peculium, si pretiosum illum ac singularem, quem prædiximus, caute studueris custodire thesaurum.

Cæterum in illa veræ beatitudinis vita quanta tibi, et quam potiora dabuntur, non est, fateor, nostrarum virium disputare; non est nostræ facultatis evolvere. Hoc tantum ad compendiosum inexplicabilis negotii exitum referre sufficiat, quia hoc accepturi sunt, qui mundum perfecte reliquerunt: « Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (II Cor. ii). »

Hunc ergo thesaurum, Christum videlicet, Deum et Dominum nostrum, qui nobis factus est redemptor et pretium, ipse promissor et præmium, qui et vita est hominum et perennitas angelorum, hunc, inquam, in exedra tui pectoris diligenti cura reconde. In illum omnem cujuscunque necessitatis sollicitudinem projice. In ipso per assiduæ orationis colloquium delectare. In ipso te vigilibus sanctarum

A cogitationum epulis refice. Ipse tibi sit cibus, ipse nihilominus indumentum. Si contigerit autem, ut etiam cujuscumque commodi exterioris indigeas, nihil hæsites, nihil de ejus fida promissione diffidas, qua pollicetur, dicens: « Primum quærite regnum Dei, et hæc omnia adjicientur vobis (Matth. vi). » Qui enim sitientibus Israeliticæ plebis agminibus ex illo aridæ metallo rupis uberes aquarum rivus jussit effluere (Exod. xvi), qui esurientibus cœleste manna per annosa temporum potuit spatia ministrare, qui innumeram ortygometrarum multitudinem præcepit in murmurantium castra descendere, uni hominioni suis jugiter obsequiis insistenti non poterit necessaria providere? Et qui per quadraginta circiter annorum curricula infinitæ illius turbæ vestimenta servavit illæsa, difficile sibi est attritis veteribus novas tibi exuvias reparare? Nos certe nos minimæ fidei, compellimus Christum esse tenacem. Nempe pusillanimatorum diffidentia facit pauperem Christum; at plena fides divitem illum et largum in exhibendis experitur. Satage tantum in his te **252** exercere, quæ jussit, et nulla prorsus ex his maneat dubietas, quæ promisit. Sit securus exactor, ubi ad reddendum promptus est debitor. Sine causa diffiditur, ubi ille promissor est, qui nunquam mentitur. Securus creditor graditur, cum simplex veritas promissione tenetur

Hæc autem de proprietatem habentibus monachis brevi perstringere compendio duximus; nunc autem ad eos, qui equinis vocationibus assidue delectantur, C disputationis articulum transferamus.

CAPUT IX.

De monachis assidue discurrentibus.

Nec reor de vestra excidere potuisse memoria, fratres charissimi, quia sæpenumero de hac quoque monachorum pernicie concorditer inter nos familiaritate doluimus: et inquietis fratribus ac vagationis vitio pereuntibus, fraternæ charitatis affectu compassi sumus. Sunt namque nonnulli, quibus dum sæculi militiam hajularent, pertæsum erat sub humanæ servitutis jugo huc illucque discurrere, adeo ut deliberarent ad monasteriale otium libertatis amore transire; nunc autem tanto sunt pestiferæ inquietudinis ardore succensi, ut si quando non præbetur occasio dictans longius progredi, tenebroso carceralis custodiæ videantur horrore concludi: quod procul dubio fieri antiqui hostis non ignoratur astutia. Quos enim adhuc sessor nequissimus equitat, idcirco importunis vagandi calcaribus urget, ut et ipsi ad sæculi vanitatem redeuntes pereant, et alios ab arripiendo tramite veræ salutis avertant. Sunt enim quamplures in sæculari habitu constituti, qui nisi ad hunc monasticæ institutionis portum, Christo duce, confugiant, aliter se in illis procellosis mundani pelagi fluctibus salvari posse omnino diffidant.

CAPUT X.

Quid laici de monachis sæcularibus dicant.

Sed cum contemplantur eos qui nuper cuncta quæ mundi sunt, cum magno fervore contempserant,

nunc ad sæcularium negotiorum turbine inhiante velut arbor arida denudetur. Et tanquam grossi ficulneæ ventis expositi stare nequeunt, sic in illo diversis mundi tentationibus hinc inde perflantibus bonorum operum fructibus permanere non possunt. Hoc namque vitium tantæ violentiæ est, ut postquam sibi in pectore monachi semel imperium vindicaverit, mox ex maxima parte, si inest virtutum chorus, abscedat; nonnulla vitiorum portentâ velut ergastulum proprii juris irrumpat. Nam ut pauca referantur e multis, monachus in itinere positus tenere jejuniû nequit, quia hospitalis ei humanitas non permittit; non sapienter psallit, quia obambulantis comitatus eum loquacitas impedit; nocturni non insistit excubiis, quia secretum deest singularitatis; flectendis genibus non insudat, quia sanctæ devotionis studio labor itineris non concordat; nequaquam sub silentii censura constringitur, quia frequenter emergentibus causis, invitus etiam per multiloquia diffrenatur.

nunc ad sæcularium negotiorum turbine inhiante velut arbor arida denudetur. Et tanquam grossi ficulneæ ventis expositi stare nequeunt, sic in illo diversis mundi tentationibus hinc inde perflantibus bonorum operum fructibus permanere non possunt. Hoc namque vitium tantæ violentiæ est, ut postquam sibi in pectore monachi semel imperium vindicaverit, mox ex maxima parte, si inest virtutum chorus, abscedat; nonnulla vitiorum portentâ velut ergastulum proprii juris irrumpat. Nam ut pauca referantur e multis, monachus in itinere positus tenere jejuniû nequit, quia hospitalis ei humanitas non permittit; non sapienter psallit, quia obambulantis comitatus eum loquacitas impedit; nocturni non insistit excubiis, quia secretum deest singularitatis; flectendis genibus non insudat, quia sanctæ devotionis studio labor itineris non concordat; nequaquam sub silentii censura constringitur, quia frequenter emergentibus causis, invitus etiam per multiloquia diffrenatur.

253 dissimiliter vivit. Plane, ut perspicuum est, mutare corpus exteriorem speciem potuit, sed mens in eo, quo fuerat statu, male fixa permansit. Quid mihi conversionis ejus incentores accusare? In rebus siquidem bellicis solummodo commilitonem perdidit, sed in reliquis terrenis actibus socium non amisi. Mecum certe forenses lites agitat, mecum in tribunalibus iudicium perorare non cessat, mecum importunus atria principum penetrat, mecum simul eorum auribus consilia terrenæ profunditatis instillat.

Sed qua temeritate socium nuncupare præsumo, quem jam consuetudinaliter socium, sed in cunctis tanquam pedissequa, vix præambulum sequor? Sane tantum a populo gloriam de sua conversione lucratur, ut supervenienti omnes assurgant, quidquid attulerit, velut prophetiæ oraculum credant, et devotionis illi obsequium reverenter exhibeant. Sed videlicet quantum ad carnem, nequaquam infructuosa illius creditur fuisse conversio; quia qui sæcularem vestem non cum mente deposuit, sæcularem pompam callidus permutator plenius acquisivit.

Has itaque, atque hujusmodi murmurationes dum detractatores effundunt, quantis sit occasio pereundi in sæculo pervagatio monachorum quis enumerare sufficiat? Facilius enim in sæculari habitu etiam perire deliberant, quam perditorum exempla sequendo, utrumque simul, ut aiunt, sæculum perdant. Et revera non est mirandum, si videntibus hoc scandalum nascitur, quod et Deo, et sacræ auctoritati probatur esse contrarium. Ait enim Apostolus: « Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit (II Tim. II). » Et ipse Dominus admonet discipulos suos, dicens: « Cavete, ne graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus sæculi (Luc. XXI). »

CAPUT XI.

Quod discursio monachi et virtutes expellat, et vitiorum multitudinem introducat.

Ex hac namque inquietudinis venenata radice tot vitiorum propagines oriuntur, ut in quocunque vivere cognoscitur, omni monasticæ perfectionis fructu

254 Quid dicam, quia lectioni vel orationi minime vacat, quem extra semetipsum egredi, et terrena quæque tractare imminens potius necessitas dicat? Charitas in eo minuitur, quia mens, quæ tot actionum sæcularium ventos recipit, ab amoris intimi fervore tepescit. Suum quoque castitas mentis dispendium patitur, quia nonnunquam mens concupiscentiæ telo configitur per carnis speciem, quam exterius contemplatur. Robur etiam patientiæ frangitur, quia quodlibet inceptantî dum sæpe contra votum repentini casus emergentes obviant, qui suum accelerabat explicare negotium, non æquanimiter portat: et talia tunc per impatientiam verba profundit, quæ cum ad otium revertitur, ultricibus lacrymis graviter punit. Sobrietatis regula non servatur, quia dum lautioribus cibis convivii apparatus instruitur, dum hospitalis officii sedulitas exhibetur, quia inhumanum putat invitantium precibus non condescendere, delectat etiam ventri sub charitatis specie molliter indulgere. In quo nimirum articulo in mente servi Dei sæpe dubietas oritur, ne videlicet unde sobrietati consulitur, inde quoque hypocrisi (quod abominabile est vitium) serviatur. Unde apud quosdam sobrietatis modus omnino contemnitur, ut hypocrisis quoque nota præcul abesse videatur. Sed hoc modo in eo, quod discrete agi creditur, discretio non tenetur. Ille enim scit recte discernere, qui virtutem novit a vitio separare: qui autem cum zizaniis simul etiam triticum eradicat, hic præcul dubio vim discretionis ignorat. Quisquis ergo solo supernæ remunerationis intuitu sobrietatis limitem non excedit, et hypocrisim sub humilitatis suæ pedibus calcet, et custodiæ sobrietatis præmium incunctanter exspectat.

Ut autem adhuc quoque de monacho discurrere dicamus, lacrymarum compunctionem quibus peccata defleat, non habet; quia mens arida, quæ per æstum terrenæ conversationis incedit, dum perfundi rore sancti Spiritus non meretur, arescit: et terrenarum cogitationum cœno plena, quia aquam

capitis interius gratia largiente non concipit, nullas extra se lacrymas fundit. Aliquando fortasse circumfusus auditoribus prædicat, sed repente vana gloria subripit, et quasi ex insidiis prodiens, cum, qui aliis medebatur, occidit. Si autem et hoc præcavens, sub silentii se censura constringit, nihil eorum posse perficere, quorum gratia venerat, erubescit. Si morosæ gravitatis, ut dignum est, speciem servat, valde pertimescit, ne et hic hypocrisis notam simulator incurrat. Si autem a suæ mortificationis rigore quantumlibet se in lenitatem resolvit, hic etiam multo minus securus est, ne videlicet suo exemplo alios destruat. Si quando inter dissidentes sequestræ pacis vult reformare concordiam, si districtè veritatem exsequitur, reconciliationis inter eos unitas non conflatur; quod si uti mendaciis acquiescit, peccati laqueos non evadit. Cum vult peccantes arguere, culpam non minimam deputat, tot proximorum suorum adversum se odia concitare. Videre autem, et conticescere, quid aliud arbitratur, nisi prave agentibus consentire? Et hæc quidem ex illis, qui **255** quantumlibet calent superni fervoris igniculo. Cæterum frigidi quique, qui spretis divinæ militiæ castris, ad mundanæ vertiginis molam sinistro postliminio revolvuntur, quam judicabiliter agant, quam inconsiderate vivant, referant qui volunt. Nobis consultius videtur, eos pia compassione defflere, quam execrandæ conversationis gesta conscribere, ne quibus solas compatiendi lacrymas debemus impendere, his videamus censoriis litteris obtrectare.

CAPUT XII.

Quæ mala infelix anima monachi patitur, cum ad inferiora revertitur.

Hoc autem absolute dicimus, quod tantis insidiarum tendiculis hoc tempore mundus ille densatus est, ut quisquis hujus sacri ordinis desiderat innocenter vivere, ab illius processu cautissime se expediat abstinere: cujus videlicet iter si sæpe terit, procuratos insidiarum laqueos non evadit; et tanquam arbor munientis se corticis defensione nudata, nec virtutum fructus afferre, nec vitiorum quasi terendorum scaturientium cariem poterit evitare. Cum vero ad propriæ habitationis claustra revertitur, cominus illum quasi quædam conglobata turba omnium quæ viderat, vel audierat, comitatur, ut tumultuantium negotiorum strepitum, quem illic tolerabat in corpore, multo ingruentius, multoque importunius hic patitur in mente; præcipue si orationi vacare enixius cœperit, ecce phantasmata cogitationum, ecce imagines, quas viderat, rerum, ita ut in quolibet angulo constitutus, videatur sibi ludis theatralibus interesse, vel inter agitantes forense litigium residere. Et quidem homo renititur, et quasi circumvolantes muscas abigere a suæ mentis ore conatur. At illæ mox, ut abscedunt, protinus redeunt; illico ut repelluntur, assistunt: ut quasi fugitivum suum persequentes capere, et in propriæ servitutis moliantur exercitia revocare. Tunc infelix

anima discit, quanti sibi constiterit, quod se per latitudinem sæculi inaniter relaxavit. Tabescit enim sicca, obscura, lapidea; in modum namque lapidis obdurata, nec in lacrymarum fluentia prorumpere, nec lumen potest tenebris undique circumfusa videre. Psalmorum quidem mysteriis intendere nititur, sed tanquam lippientibus oculis intolerabili lumine reverberatur. Anhelat virtute, qua potest, ad summa contendere, sed quodam suo pondere prægravata, in imis cogitur humiliata jacere. Cui propheticum illud non inconvenienter aptatur: « In tenebrosis collocavit me quasi mortuos sempiternos, circumædificavit adversum me, ut non egrediar, aggravavit compedem meum, sed et cum clamavero, et rogavero, exclusit orationem meam (*Thren. III.*) » Mœret, anxietur, anhelat; et quia nec ipsam hanc ejus miseriam sibi flere permittitur, acriori doloris amaritudine repleta turbatur. Saltem hanc ploratus vocem cum propheta daretur effundere, qua dicitur: « Idcirco, inquit, ego plorans, et oculus meus deducens aquam; quia longe factus est a me consolator, convertens animam meam (*Thren. I.*) » Sed infelix **256** illa anima, cum et se flebilem videat, et tamen flere non possit, quam procul sit a salute, quasi in quemdam lacum devoluta miseræ, longius conspicit. Nimirum cum flere via tantummodo sit, ut peccatorum valeat ad indulgentiam pervenire: ergo cum illa reatum suum plangere nequeat, videtur sibi, quod necdum etiam in viam pedem posuerit, quæ pertingere ad indulgentiam possit.

Hæc simile est, quod ex imperfectorum persona per Prophetam dicitur: « Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore (*Ps. cxviii.*) » Qui enim legem Dei, quæ procul dubio justificatio ejus est, omni tempore nondum desiderat, sed jam desiderare concupiscit, jam quidem utcumque eminus suspicit, sed nequaquam perfectionis alta conscendit. Fit ergo menti miseræ tam tenebrosa confusio, ut quocumque se verterit, se versari in sæculo videat, cum sæculum sine se esse indubitanter agnoscat. Cum illo itaque est, quod cum ipsa non est; quia scilicet mundum, quem corporali digressionem deseruit, secum per phantasticas imaginationes in mente depingit. Enimvero ista in humana mente calamitas, et peccatum est, et poena peccati. **D** Justum quippe est, ut quod quisque volens admisit, patitur invitus. Nimirum ut qui noluit se intra secretum sui ordinis cohibere, cum potuit, nequaquam sæculo carere potuisset etiam cum reliquit.

Mens igitur humana tantæ egestatis atque penurix necessitate constricta dolet, gemit, atque ab imis visceribus suspirium trahit; quia videlicet recessus sui munditiam vagationis vitio perdidit, et se rursus in volubro sæculi velut sus lutulenta provolvitur (*Prov. xxvi; II Petr. II.*). Tunc se levitatis atque inconstantix mordaciter arguit; se vagam atque fallacem vehementer accusat, et Dei judicium rectum esse, et æquitatis jura tenere veraciter pro-

bat, dicens cum propheta : « Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum. Bonum est præstolari cum silentio salutare Domini. Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua : sedebit solus, et tacebit, quia levavit se super se (Thren. III). » Quæ enim, si secreta diligeret, super semetipsam gauderet evecta, mæreret nunc, quia ad publicum exiens, se sub se videt jacere prostratam.

CAPUT XIII.

Quod is qui foras egreditur, cum excommunicatis communicare cogatur.

Est etiam aliud, quod etsi impedimenta deessent, solum sufficere poterat, ut monachos a mundi vagatione compesceret. Quis enim hoc tempore quorumlibet sæcularium possit invenire conventum, ubi non sit hujusmodi, qui pro sui reatus piaculo excommunicationis debeat subire iudicium? Jam dudum enim omnia per mundum crimina communiter emergerunt, universa flagitiorum mala nunc vigent, atque eo se diffusius quotidie pullulando dilatant, quo vicinius mundi terminus appropinquat. Quapropter impossibile est monacho, qui ad publicum egreditur, ut non sive cum **257** excommunicatis, sive cum excommunicandis, quod pene tantumdem est, communicare cogatur. Cum homicidis enim, cum perjuris, cum incestuosis, cum incensoribus ædium, cum adulteris loquitur : quibus, etiam si adversus exhorreat, plerumque tamen osculo jungitur, simul etiam communi ferculo, prout necessitas imminet, convivatur, cum e contrario Apostolus clamet : « Si is qui frater nominatur, est fornicator, aut immundus, aut ebriosus, aut rapax, cum hujusmodi nec cibum sumere (I Cor. v). »

Et certe satis formidolosum est, nimisque contrarium, cum his qui a Deo divisi sunt, habere consortium, præsertim monachis, qui Deo ita sunt peculiari quadam, atque, ut ita loquar, domestica familiaritate conjuncti, ut abjurato sæculo, solis sint divinis obsequiis irrevocabili deputati. Sicut enim ab ipso reproborum capite, ita quoque a membris illius, nisi causa conversionis exegerit, studendum est declinare. Una siquidem hic abominationis repulsa debetur, quibus illic unus ignis, attestante Veritate, paratur, dum ad sinistram positus dicitur : « Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (Matth. xxv). » Quos ergo ad aliam **D** cernimus patriam tendere, non debemus eis in via noxiæ societatis glutino scederari, ne quos inordinatus amor associat, simul etiam pœna extremæ ultionis involvat.

CAPUT XIV.

Quod sicut ab excommunicatis, ita etiam ab excommunicandis oporteat declinare.

Enimvero ut enucleatius pateat, quantum bonos pravorum societas lædat, hac possumus perspicua ratione colligere, quia videlicet eorum alii sunt sacerdotali sententia nuper excommunicati, alii tantummodo canonico sanctorum Patrum iudicio communicatione privandi. Sed de his qui nuper excommunicati

A sunt, nulli dubium, quin omnis, qui eorum participo utitur, similem damnationis sententiam sortiat. De his autem, qui pro commissis criminibus canonica quidem sunt auctoritate damnandi, nec dum tamen vivis sacerdotum vocibus ab ecclesiastica videntur unitate præcisi, a nonnullis ambiguntur, utrum eorum tuto societas admittatur; sed si rem pensiori subtilitate perpendimus, nullam pene inter eos esse distantiam invenimus. Sive enim a modernis, sive ab antiquis Patribus quis jure damnetur, idem est : nec temporum diversitas solvit, quem eadem perpetrati piaculi causa constringit, et ætatum varietas judiciali calculo non præjudicat, ubi una limatæ æquitatis regula sententiam dictat.

Sed quod approbare volumus, melius ostendemus, si ipsa excommunicantium Patrum et antiquorum scilicet et novorum verba ponamus. Sacri siquidem canones dicunt : Qui hoc, vel illud fecerit, excommunicetur. Moderni quoque pontifices in jaculanda excommunicationis sententia, eadem fere verba depromunt, dicentes : Ille, qui hæc fecerit, excommunicetur. Quorum igitur sunt eadem verba, eadem nihilominus est intelligenda sententia, **258** et cum præsentium sanctorum pontificum omne iudicium ab antiquorum Patrum definitionibus pendeat, nullum isti damnare præsumunt, nisi quos jam ab illis damnatos esse noverunt. Non ergo quemlibet isti noviter damnant, sed jam prolatam majorum sententiam sequendo confirmant. Concludendum est igitur (*vide scholia ad calcem opusculi*), quia sicut ab his cavendum est, quos moderna synodorum concilia ab ecclesiastica societate repellunt : ita et ab illis nihilominus declinandum, quos antiqui Patres eliminandos esse decernunt.

Hæc itaque causa non minima est, quæ monachum a sæculi discursibus retrahat, et in sui recessus angulo stabilem reddat; quia valde miserum est a propriis quidem excessibus reprimi, sed alieni reatus maculis inquinari, cum aliis non delinquere, et alieni delicti supplicia sustinere. Malorum namque; cum incaute amicitias jungimur, culpis ligamur. Unde Josaphat qui tot de antea vita præconiis attollitur, de Achab regis amicitias pene periturus increpatur, cui a Domino per prophetam dicitur : « Impio præbes auxilium, et his qui oderunt Dominum amicitia jungeris, et idcirco iram Domini merebaris, sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Juda (II Par. xix). » Ab illo enim, qui summe rectus est, eo ipso jam discrepat, quo perversorum amicitias vita nostra concordat. Quem enim vox illa apostolica non terreat, qua nobis contestans, et a pravorum contubernio revocans, clamat? « Denuntio, inquit, vobis in nomine Domini Jesu, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, et non secundum traditionem quam tradidimus vobis (II Thess. III). » Si ergo ab his omnibus nosmetipsos debemus caute subtrahere, quos non secundum traditionem apostolicam cernimus ambulare; quanti in illo sæculari supersunt or-

dine, cum quibus absque periculo valeamus contubernium familiaritatis habere! Porro autem qui apostolica traditione contempta, aliam doctrinam sive dogmatizando, sive vivendo superinducere nititur, orthodoxi et religiosi viri perfrui consortio non meretur, apostolo quoque Joanne attestante, qui ait: « Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domo, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis (II Joan. xii). » Quibus nimirum apostolicæ veritatis instructi sententiis evidentissime comprobamus, quia qui cum sceleratis hominibus carnaliter amicitias jungunt, alieni reatus participes fiunt; et cum illis simul extremæ ultionis coguntur subire judicium, cum quibus tamen in hac vita simul non admisere peccatum.

CAPUT XV.

De monachis qui pretiosis vestibus delectantur.

Hoc etiam vitium, quod videlicet jam persecuti sumus, discurrentem monachum familiariter obsidet, quia profecto nunquam sic ad purum valet a se lepram virosæ proprietatis excutere, quin sibi necessarium videatur, quantumlibet apud se occasione itineris 259 retinere. Hinc etiam pretiosarum amor vestium nascitur, ne videlicet in publicum prodiens, despicibilis esse videatur. Verumtamen dum exterioris indumenti phalera quaeritur, cuncta interioris hominis compositio dissipatur. Hæc autem insania falsa, nescio quo pacto, ita perversæ mentis oculos cæcat, ut nec quæ apud homines honestas sit, videat; neque unde apud Deum quis clarius videri possit, attendat. Et revera insania est, et falsa est. Insanum quippe est, occulti arbitri judicium superbiendo contemnere, et humani favoris auram molliori veste captare. Falsum vero est, quia unde oculos superni Spectatoris offendit, inde etiam nihilominus apud humanæ existimationis judicium cadit; et ex qua re hominibus videri clarior appetit, ex ea se quodammodo dentibus publicæ obtreptionis exponit; cumque nitor indumenti ad intuendum se oculos provocat, linguas etiam ad carpendum hunc, qui induitur, derogationum spiculis armat. Quis enim monachum mollibus indutum videat, et non prolinus illum divino vacuum spiritu, terrenis potius, quam cœlestibus inhiare decernat? Quæ enim sit mens ex veste colligitur, et juxta exteriorem cultum quæ sit intentionis species judicatur. Quod nimirum cum evangelica auctoritate concordat, cum dicitur: « A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii). » Quanquam isti non veniant ad nos cum vestimentis ovium; quandoquidem vestimentum ovium vestis est humilitatis et innocentiae, non arrogantiae vel rapinae. Illa autem vestis rapinae esse non immerito nuncupatur, quæ duarum, vel etiam trium vestium summa coemittitur. Rapinae namque scelus admittit, qui vanæ gloriæ deditus in sui corporis indumentum solus insumit, unde et fratrem suum secum contegere communiter potuit. Rapinam procul dubio perpetrat, qui vani honoris ardore succensus, duarum impensas

A vestium in unam prodigit, et proximum suum, quem sicut semetipsum amare debuérat, in sua nuditate relinquit.

Sed hoc distat inter istos enceniatos, videlicet monachos, et illos hypocritas quos Evangelium notat; quia illi, teste Veritate, veniunt ad nos in vestimentis ovium, intinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii); isti autem intus vento vanæ gloriæ crepantibus ilibus intumescunt, foris autem in veste rapinae, sicut probatum est, ac per hoc in veste luporum arroganter incedunt. Itaque cum Dominus de Joanne dicat Judæis: « Quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt (Matth. xi); » profecto monachus, qui nitorem pretiosæ vestis affectat, non superni Regis, sed mundi hujus militiam bajulat; et licet videatur specietenus Deo suæ quasi obedientiae munus offerre, sed aperte convincitur, humanum captando favorem, vanæ gloriæ veraciter deservire. Porro autem si sub obtentu obedientiae licet mollibus indui, cui potuit hæc remissio liberiori dispensatione concedi, quam B. Joanni, qui præcipue obsequiæ donatus officio, venerat corda patrum in filios nova prædicatione convertere, et perfectam plebem Christo Domino præparare (Luc. i)? Nunquid et ipse Dominus providere sibi calceamenta non potuit, 260 cujus gentilis perfidia sola inter se vestimenta divisit? Nam si ei minime calceamenta deessent, de illis etiam sacræ historiæ series non taceret.

CAPUT XVI.

C *Quod sicut pretiosa vestis ad iram, ita humilis Deum ad indulgentiam provocat.*

Rex Ninive purpura indutus propriæ civitatis excidium meruit; coopertus sacco divini furoris motum contriti cordis humilitate placavit (Jon. iii). Ezechias quoque cultu regio decoratus, terribiles regis Assyriorum minas tremefactus audivit; sed mox ut ipse cilicio tegitur, cilicioque contactos ad prophetam mittere nuntios non erubuit, propinquæ divinæ victoriæ, et optatæ prosperitatis oraculum reportavit (IV Reg. xix). Quæ nimirum promissio, Scriptura teste, celerem pervenit ad exitum. Nam ecce angelus Domini centum octoginta quinque millia Assyriorum una nocte percussit, deinde ipsum Sennacherib regem uterque filius parricidali quidem, sed digno gladio trucidavit (ibid.).

D *Vides igitur apud Deum quantum vestis fluxa distet ab aspera. Perpendis, quia quem inatum experiri delicata meruerat, vilis et abjecta vestis judicem placat; et quem plectibilem illa reddiderat, venia dignum ista commendat. Cujus autem momenti apud Deum vestium sit ornatus, egregius ille prophetarum Isaias evidenter ostendit, qui nimirum ad diviniæ jussionis imperium vestimenta deposuit, et per trium annorum spatium nudus, et discalceatus incessit. Erubescat igitur humana superbia, confundatur mens misera vanæ gloriæ peste corrupta, dum ille videlicet organum Dei, templum Spiritus sancti, divinæ justitiæ propalator, non dubitavit publice nudus in-*

ceere. Et infelix homo, qui ne ullum quidem meruit A
divinæ familiaritatis indicium, superstitiosum Jaci-
niosæ vestis affectat ornatum; et dum male coloratæ
vestis fucos induitur, lubricus aspici a semetipso,
superni Speculatoris oculos non veretur averti. Ita
sane dum indumentum illud arrogantiae sub divina
æstimatione despicitur, is etiam qui induitur, con-
sequenter abominabilis judicatur.

Sed esto, videlicet ut Isaias nudus incesserit, nun-
quid tunc cum vestitus ire consueverat, indui mol-
lioribus indulgebat? Interrogemus ergo ipsam pro-
phetiæ narrationis historiam, et audiamus quid sibi
vox divina præcipiat: « Locutus est, inquit, Domi-
nus in manu Isaïæ filii Amos, dicens: Vade, et solve
saccum de lumbis tuis, et calceamenta tolle de pedi-
bus tuis (Isa. xx). » Qui enim non aliud quoddam B
vestimenti genus, sed saccum de lumbis auferre præ-
cipitur, profecto quanti sibi vestium litura constiterit,
liquido declaratur. O quanta tunc erant regum, et
principum terræ triclinia deaurata! quot pictis
circumfusa tholis purpurata cubilia! quanta prædi-
vitem ornamenta gemmis micantibus insignita! quot
laquearia cedrinis et cypressinis instructa sigillis!
et tamen omnibus spretis, despicabiliterque contem-
ptis, hunc saccina deformitate contectum dignatus
est omnipotens 261 Deus templum sibi rationale
construere, et per eum quasi organum, secreti sui
mysteria mortalibus revelare.

Discat ergo, discat encoeniatus monachus, quam
male mercatur, quia unde clarus apparere humanis C
oculis appetit, hinc procul dubio in superni Judicis
æstimatione sordescit: unde impensius ab homini-
bus honoratur, inde magis a Deo despicitur; cumque
in admirationem sui intuentium oculos provocat, ab
obtutibus se divinæ gratiæ contenebratus elongat.

CAPUT XVII.

*De his qui vilitatem vestium vulgare mercantur ap-
plausum.*

Sed quoniam loquendi de vanitate vestium se oc-
casio præbuit, sicut de his qui mollibus delectantur
pauca perstrinximus, ita etiam de illis, qui eodem
quidem laborant morbo, sed diversa feruntur insa-
nia, breviter disseramus. Sunt namque nonnulli,
qui vilium deformitate vestium favorabilem vulgi D
mercantur applausum; et hac jucundius delectatione
pascuntur, si dum pro accuratæ deformitatis indu-
stria videntur abjecti, per efferentium populorum
ora volitant gloriosi. Gaudent de se inquiringium
discussiones fieri; gaudent se, velut mirandum
aliquid, digito demonstrari; qui nimirum de sua
deformitate compositi, de obscuritate conspicui, de
humilitate videri machinantur excelsi. Versuta si-
quidem diabolicæ calliditatis astutia ad hoc depri-
muntur, ut sublimes appareant; ad hoc deturpantur,
ut oculis intuentium spectabiles enitescant.

Porro autem isti cum superioribus diversa qui-
dem summa est, quam expendunt; sed unæ sunt
merces, quas concorditer emunt. Vana gloria nem-

pe, quasi quædam negotiandi materia in medio
posita est, ad quam videlicet diversi mercatores
accedunt. Alii vilia indumenta tanquam pretium de
marsupio proferunt, alii redhibere pretiosâ contem-
dunt. Sed dum quique pro suis partibus satagunt,
qui viles vestes afferunt, reliquis emptoribus conti-
nuo præferuntur. Qui enim delicatis vestibus utitur,
sicut superius dictum est, sæpe unde captare au-
ram favoris æstimat, inde latius obrectatorum
morsibus patet; qui vero vilis indumenti extremitate
contentus est (porro de monachis loquor) cujuscun-
que intentionis studio, scilicet sive prave, sive
recte id faciat, sanctitatis illum opinio contuenti-
bus plerumque commendat; et quo in exteriori
habitu deformior quisque conspicitur, eo majori
sæpe dignus reverentia judicatur.

CAPUT XVIII.

De vera humilitate David.

Verumtamen quisquis ille est, qui de proprii ha-
bitus vilitate supernæ retributionis præmium sperat,
necesse est, ut omnem laudis humanæ favorem sub
pedibus suæ mentis, ac si cænosum lutum calcare
non desinat; qualemque se spectantium obtutibus
præbet, 262 talem se intra conscientiæ suæ se-
creta dijudicet. Unde David cum eum Michol filia
Saul objurgaret, dicens: « Quam gloriosus fuit
hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas ser-
vorum suorum, et nudatus est, quasi si nudetur
unus de scurris (II Reg. vi; I Par. xv); » ut osten-
deret, quia eadem humilitas vigeat in mente, quam
prandebat in corpore, non iratus efferbuit, non
elationis verba respondit, sed humiliter dixit: « Vi-
vit Dominus, quia ludam, et vilior fiam plusquam
factus sum, et ero humilis in oculis meis (ibid.) »
In quibus verbis veræ humilitatis forma proponi-
tur, dum non minus interior, quam exterior humi-
litas demonstratur. Nonnulli enim quo se deformius
in exteriori compositione dejiciunt, eo de se intrin-
secus majora decernunt. Qui profecto aliud optant
se in superficie videri, aliud latenter intelligi: et
unde se humiliter in publico deprimunt, inde in oc-
culto elatius intumescunt. David autem, ut extrin-
secus se humilem præbeat, dicit: « Ludam et vilior
fiam plusquam factus sum. » Ut vero humilita-
tem mentis ostendat, adjungit: « Et ero humilis
in oculis meis; » ac si patenter dicat: Et exterius
humiliabor, ut aliis exemplum salutis exhibeam; et
intus humilis ero, ut in ejusdem salutiferæ humili-
tatis radice et ipse persistam. Qui ergo ita simplici-
ter graditur, ut qualem se in deformatione sui ha-
bitus præbet, talem se in opinione videntium esse
desideret, hic profecto Christi improprium veraciter
portat, et crucem post eum mundo mortuus haju-
lat, tantoque in divinis obtutibus clarior redditur;
quanto apud humanos oculos despicabilior judica-
tur, et fructuoso commercio is, quem vestis exterior
foedat, gratia interiore corascat.

CAPUT XIX.

Quod mollia indumenta minus perfecti fastidiant, perfectiores aliquando indifferenter admittant.

Nonnulli etiam sunt, qui rectæ intentionis studio vilibus indumentis diutius assueti, si contingat aliquando, ut quantumlibet mollioribus contegantur, liberæ humilitatis supercilio dedignante fastidiunt; et sicut alii fœdis, ita isti pretiosis indui vestibus erubescunt; delicatos sane habitus tolerant, despicabilium asperitate fruuntur; fiunt illis omnia corporum ornamenta dedecori, deformitas honestati. Horum quidem Esther speciem tenuerat, cum dicebat: « Tu scis, Domine, necessitatem meam, quod abominer signum superbix et gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, et detester illud quasi pannum menstruatæ et non portem in diebus silentii mei (*Esther* xiv). » Hi quidem sancti desiderii ardore fervescunt, adhuc tamen adversum passionum suarum tentamenta confligunt. Alii autem ad tantæ mortificationis celsitudinem pervenerunt, quod jam ad utraque velut insensibiles facti, sicut vilibus indui consuetudinaliter expetunt, ita etiam ubi res exigit, pretiosa quæque, vel nitida nullatenus perhorrescunt: utraque scilicet uno contemplantes aspectu, quos nimirum **263** mollia non resolvunt, et aspera non affligunt.

Istorum quoque forma Judith fuerat, quæ videlicet ciliciis eatenus usa, cum necessitas petiit, diversis se corporeæ venustatis infulis adornavit, sacra testante Scriptura, quæ ait: « Abstulit a se Judith cilicium, et exiit se vestimentis viduitatis suæ, et lavit corpus suum, et unxit se myrtō optimo, et discriminavit crinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis juvenilitatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, et assumpsit destrariola, et lilia, et inaures, et annulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se (*Judith* x). » Cum his igitur ornamentis sancta femina et veræ circa se humilitatis custodiam tenuit, et eum, quo locupletata fuerat, paupertatis spiritum non amisit.

CAPUT XX.

Vagatio multis fuit occasio pereundi.

Sed dum ego monachum pretiosis indutum exuere gestio vagantem, quem arripueram, de manu propria disputationis amitto: et jam procul elongantem vix aspicio, dum solas mihi in manibus vestes remansisse perpendo. Abjectis itaque vestibus, ipsum perniciter insequamur, et comprehendentes, si fieri possit, sistere laboremus. Noverit ergo monachus vitio vagationis addictus, quia nisi a sæculo pedem retrahat, et ad serviendum Deo in loco remotionis se perseveranter accingat, nec perfectionis culmen attingere, nec ordinis sui digne poterit munia custodire. Dina quippe Jacob filia, quantum se intra tabernacula paterna cohibuit, illibatæ virginitatis jura servavit; postquam vero ad videndas mulieres regionis illius egressa, publicum petiit, hostem pro-

tinus virginitas pertulit, et alienæ libidini turpiter prostituta servivit (*Gen.* xxxiv). Uxor Levitæ de latere montis Ephraim, donec in penetralibus posita curis se domesticis occupavit, conjugalis thalami pudicitiam custodivit; ducta autem relictæ cognationis affectu, patriam parentesque revisit: dehinc rediens multis corruptionibus furiosæ libidinis præda succubuit: et dum in carne periclitantis pudicitix naufragium pertulit, ignominioso vexata ludibrio etiam spiritum exhalavit (*Judic.* xix). Thamar soror Absalon, dum in fraternis laribus simpliciter habitat, intemeratæ virginitatis genium servat; cum vero Amnon filio David fraternæ dependit visitationis officium, præreptæ virginitatis plorat incurrisse dispendium (*II Reg.* xiii); et tandem experta quod tutius esset manere, quam progredi, licet sero, secretum otium noxiæ prætulit vagitati.

Et tu igitur si vis animam tuam in suæ virginitatis integritate persistere, si abominandum ducis fœdis et violentis corruptoribus subjacere, secretum appete, recessum singularitatis inquire, aures et oculos a negotiorum sæcularium vanitate firmiter obstrue, carnalium hominum colloquia destructioni magis, quam ædificationi profutura contemne. Nam juxta Salomonem: « Qui tangit picem, inquinabitur ab ea (*Eccli.* xiii). » Intra conscientix ergo tuæ te cubiculum **264** collige. Cunctis domus tuæ foribus, cunctis videlicet sensibus censoriæ disciplinæ repagula, ne quis ingrediatur, appone. Fons enim, cui circumquaque ne effundatur ocluditur, undis ad alta profluentibus elevatur; econtra, qui per plures rivos hinc inde deducitur, mox ut super eum æstus ferventior incubuerit, exsiccat. Denique si deambulanti David in solario domus regiæ clausæ fores obisterent, in lavantis se Bersabee concupiscentiam nullatenus exarsisset (*II Reg.* xvii); sed quia oculum sub custodia disciplinæ non tenuit, ipse quoque post eum in immane hiantis ruinæ barathrum totus in præceps ruit. Lubricatis enim gressibus, totius sui expertus est lapsum, dum solius frenum relaxavit obtutus; cui videlicet illud Jeremiæ aptissime congruit: « Deprædatus est, inquit, oculus meus animam meam (*Thien.* iii). » Si ergo tam sublimis cœli columna propter solam oculorum vagationem gravissime corrui, quid de nobis infirmis et parvulis sentiendum, qui per sæculum discurrentes, nos extra nosmetipsos prorsus educimus; et visum, atque auditum, omnesque sensus nostros hauriendis mundi vanitatibus occupamus?

CAPUT XXI.

Quod Esau vagatio dejecit, Jacob stabilitas exaltavit.

Quæ autem distantia sit inter monachos, qui secreti remotionem diligunt: et eos qui se per exteriora diffundunt, in duobus Isaac filiis luce clarius edocemur. Scriptum namque est: « Quia factus est Esau vir guarus venandi, et homo agricola, Jacob autem simplex habitabat in tabernaculis (*Gen.* xxv). » Sed iste prudenter simplex fratris primogenita, et

benedictionem patris, proventus sui cautus exsecutor accepit; ille fatuitate gnarus, quia in gladio viveret, et fratri suo velut domino famulus serviturus esset, audivit. Attamen iste nisi in tabernaculis resedisset, procul dubio primitivæ benedictionis immunis existeret; ille nisi pervagus se in exteriora projiceret, primatus sui privilegio non careret. Iste domesticæ quietis otium tenuit et divina largiente gratia, in aliena jura subsiluit; ille venandi labore confectus, et hoc, quod sibi jure competebat, amisit.

Ut autem supersedeant scutum excusationis opponere, qui sæculum perlustrantes, jactant se obedientiæ legibus deservire, non ignorent, quia et Esau venatum prodiens, paternis jussionibus paruit; et tamen nec patri cibos offerre, nec optatæ benedictionis meruit primitias obtinere. Quisquis enim rem quæ ad vitium pertinet, consuetudine ductus, propriæ voluntatis instinctu libenter exsequitur, peccat etiam si alienis imperiis specietenus obtemperare videatur. Nam cum dicitur: « Quia Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur (Gen. xxvii); » constat nimirum, quia Esau, ut patri cibos studio venationis acquireret, non magis paternæ jussioni per obedientiam paruit, quam inolitæ consuetudini quodammodo tributa persolvit. Qui ergo discurrendo per sæculum propriæ libidini satifacit, et tamen obedire **265** se majorum jussionibus asserit, noverit Deum non tam coloratis verbositatibus credere, quam de occultis hominum juxta conscientiam judicare.

Notandum autem quod nonnulli quandiu in ipsa vagatione sunt positi, non graviter corruunt; revertentes autem quasi quodam negotiorum sæcularium temeto ebrui, in immane præcipitium devolvuntur. Actionum quippe sæcularium fumo suffusi oculos redeunt, atque idcirco propriis liminibus redditi, ubi pedem operis ponere debeant, non attendunt. Quod profecto idem Esau patenter insinuat, qui dum de agro rediens, oppido se conqueritur lassum, dānosum valde pepigit cum fratre commercium; dumque in se immoderatam famis rabiem sævire permisit, magnum primogenitorum decus vili parvæ lenticulæ coctione distraxit (Gen. xxv). Sic nimirum, sic qui exterioribus deditus, semetipsum deseruit, et sua postmodum corpore, non corde in interiora revocatus amisit. Contingit etiam vagationis vitio laborantibus, ut pulveratis interioribus oculis, sicut non præcavent ne in reatus foveam corruant, ita etiam postmodum quo ceciderint non advertant: itaque dum admissa quæque considerare subtiliter negligunt, quidquid illud est, quod deliquerant, confuso mentis examine parvipendunt, culicem siquidem non liquantes, etsi camelum glutientes. Cujus quoque cæcitatibus Esau non immunis exstitisse cognoscitur, sicut sacra historia testante perhibetur, ubi postquam dicitur: « Quia juravit Esau, et vendidit primogenita; » deinde subnectit: « Et sic accepto panem et lentis edulio,

A comedit et bibit, et abiit, parvipendens quod primogenita vendidisset. »

CAPUT XXII.

In duobus his fratribus patet, quid inter vagos monachos et stabiles distet.

In his igitur duobus fratribus (Gen. xxvii) manifeste deprehenditur quanta inter residentes atque vagabundos monachos esse distantia sentiat. Ille enim nisi se instabilem, et sui prodigum per exteriora diffunderet, nequaquam benedictionis paternæ mysterium una cum primogenitis amisisset; iste nisi intra domestici se laris septa comprimeret, infra præscriptum subsecutionis suæ limitem junior humiliter desedisset. Ille gnarus et solers a suæ prærogativæ jure dilabatur; iste quietus et simplex, subactis fratribus, singulari privilegio principatur. Alter saltus et lustra peragrande defessus, a primatus sui dignitate dejicitur; alter in conclaui amœno fruens otio, ad capessendam super populos, tribusque monarchiam divinitus sublimatur.

Desinat ergo monachus, quisquis est, cum Esau ex remotionis suæ claustris frequenter erumpere; desinat cum eo sub obedientiæ specie causis se sæcularibus implicare; ne quandoque se cum ipso lugeat divinæ benedictionis extorem, quem noxiæ vagationis sortitur auctorem. Cum Jacob igitur se domesticum præbeat, cum Jacob in tabernaculis simpliciter vivat, quatenus Deum, qui vere pater est electorum, **266** boni operis vesci dapibus cupientem, non silvestrium ferarum, sed domestici gregis apparatione reficiat, quando non de externæ sanctitatis superficie, sed suave sibi de conscientiæ suæ virtutibus edulium parat. Neque enim Deus hostiarum pelles in sacrificio sibimet mandat offerri, sed interiora potius viscerum cum ipsis quoque medullis præcipit exhiberi. Unde et in ostendendo ipso sacrificiorum ritu Moyses præcipit, dicens: « Subtracta pelle, hostiæ artus in frusta concidant (Levit. i); » cui mandato etiam mysticus intellectus inesse deprehenditur, si subtilius indagetur. Pellem namque hostiæ subtrahimus, cum a mentis nostræ oculis superficiem virtutis amovemus. Cujus artus in frusta concidimus, cum distinguentes subtiliter ejus intima, membratimque cogitamus, ut quæ foris sincera videntur et solida, intus non habeantur latebrosæ vanitatis vitio cavernosa. David autem pro magno munere medullata se Deo sacrificia oblaturum esse pollicetur, dicens: « Holocausta, inquit, medullata offeram tibi, cum incenso et arietibus (Psal. lxxviii). »

Quisquis autem se per negotiorum sæcularium exercitia delectabiliter fundit, holocausti sui medullas cum visceribus subtrahit, et solam victimæ pellem Deo, quæ offerri prohibetur, adolere contendit; qui vero suave Deo sacrificium offerre desiderat, recessus petat, interiora sectetur, animam suam integram, illibatamque in propria virginitate

custodiat; nec discurrendo per lupanaria sæculi immundis corruptoribus, prostibuli more, substernat. Ut ergo interni sponsi conspectui placeat, non oculos suos stibio cum Jezabele depingat (*IV Reg. ix*), id est, non se fucis pompæ sæcularis obducatur, sed cum Judith myrto optimo sua membra perungat (*Judith x*): omnes videlicet mentis suæ sensus immortalis unguine castitatis obliniat, ne in mortem per incontinentiam corruens, in fetore luxuriæ computrescat.

In conclavi igitur sanctæ Ecclesiæ anima se pudica concludat, sicque in æterni Regis thalamo jugiter requiescat. Non carnalium propinquorum, non complicitum quorumlibet requirat affectus, sed solius veri Sponsi delectetur amplexibus. Neque enim sine causa scriptum est: « Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui, quoniam concupivit Rex speciem tuam (*Psal. xlv*). » In hujus igitur Sponsi cubiculo anima sancta ab omni sæcularis strepitus turbine dormitat, super hoc suæ virginitatis auctore casti amoris facibus inardescat; cantans nimirum, et dicens: « Introduxit me Rex in cellaria sua, exsultabimus, et lætabimur in te (*Cant. i*). » Et iterum: « Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur (*ibid.*). » Si vero cujuslibet occasionis articulus accidat, ut egrediendi necessitas imminere videatur, non mox ad vagandum se leviter proruat, non colloquio consanguinitatis aggliscat, non ad sæculi vanitatem fixus mundo animus incalescat, sed morose ac graviter inter se deliberet, dicens: « Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illam? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos (*Cant. v*)? »

267 CAPUT XXIII.

Quod divina dispositio sicut bonis spirituale otium tribuit, sic et pravos diffundi in exteriora permittit.

Si igitur singularis ille Sponsus hoc desiderium animæ sanctæ inesse perspexerit, quia procul dubio princeps est pacis, liberam sibi spiritualis otii requiem tribuit, et omnes emergentium causarum fluctus placida circa illam tranquillitate componit. Hinc est enim quod in Canticis canticorum dicit: « Adjuro vos, filiæ Jerusalem, ne suscitatis, neque eyigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit (*Cant. ii*). » Quo contra menti reprobæ, negotiisque sæcularibus inhianti, sub Babylonis specie per prophetam dicitur: « Descende, sede in pulvere, virgo filia Babylonis, sede in terra, non est solium filiæ Chaldæorum (*Isa. xlvii*). » Hoc enim loco humana mens, virgo, non incorrupta, ut arbitror, dicitur, sed infecunda. Et quia *Babylón confusio* interpretatur, recte infecunda mens Babylonis filia vocatur, quæ in eo quod nequaquam bona opera germinat, dum nullo ordine rectæ vitæ componitur, quasi confusione matre generatur. Sin autem virgo non infecunda dicitur, sed incorrupta, postquam statum salutis perdidit, ad confusionis suæ cumu-

lum appellatur quod fuit. Cui apte per increpationem dicitur divina voce: *Descende*. In alto quippe humanus animus stat, quando supernis retributionibus inhiat. Sed ab hoc statu descendit, cum turpiter victus sese defluentibus mundi desideriis subjicit. Cui bene mox additur: *Sede in pulvere*. Descendens enim in pulvere residet, quia coelestia deserens, terrenis cogitationibus aspersus in infimis vilescit.

Ubi adhuc ingeminando subjungitur: *Sede in terra*. Ac si aperte exprobrans dicat: Quia coelesti conversatione noluisti te regere, sub temetipso prostratus in terrenis actibus humiliare. Unde et necessario protinus additur: *Non est solium filiæ Chaldæorum*. Chaldæi namque *feroces* interpretantur. Valde autem feroces sunt, quia voluntates proprias sequentes, nec suis parcere moribus sciunt. Ferocia sunt terrena desideria, quæ non solum contra præcepta Conditoris, sed sæpe etiam contra percussio- num verbera duram atque insensibilem mentem reddunt. Sed filia ferocium solium non habet, quia mens, quæ ad amorem mundi ex pravis desideriis nascitur, atque eisdem desideriis obduratur, in eo quod se terrenis concupiscentiis subjicit, sedem judicii amittit, nullique apud se solio præsidet, quia examine discretionis caret: quasi a judicii sui sessione repellitur, quia per exterioris desiderii concupiscentiam vagatur. Liquet enim, quod mens quæ intus consilii sedem perdidit, foras se per desideria innumerabiliter spargit; et quia agere intellecta dissimulat, cæcatur etiam ut nesciat quid agat: et sæpe justo Dei judicio in sua voluntate relinquitur, et sub ea quæ anxie appetit laboriosa mundi ministeria relaxatur. Unde et apte illic subditur: « Quia ultra non vocaberis mollis, et tenera: tolle molam, et mole farinam (*ibid.*). » 268 Constat nimirum, quod teneræ suæ filiæ parentes parcunt, nec duris atque servilibus hanc operibus affligunt.

Omnipotens ergo Deus quasi teneram filiam vocat, quando dilectam uniuscujusque animam a laboriosis hujus mundi servitiis revocat, ne dum exterioribus actibus afficitur, ab internis desideriis induretur. Sed Chaldæorum filia mollis, et tenera non vocatur, quia mens pravis desideriis dedita in eo, quem anxie appetit, hujus sæculi labore relinquitur: ut foris mundo velut ancilla serviat, quæ intus Deum ut filia nequaquam amat. Unde et molam tollere, ac farinam molere jubetur. Molam in gyro ducitur, et farina profertur. Unaquæque autem mundi hujus actio mola est, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes quasi per gyrum vertit; atque ex se quasi farinas projicit, quia seducto cordi semper minutissimas cogitationes gignit. Nonnunquam vero qui quietus alicujus esse meriti credebatur, positus in qualibet actione denudatur. Unde illic protinus subinfertur: « Denuca turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina (*ibid.*). » In administratione quippe

operis turpitudine denudatur, dum vilis mens; abie-
ctaque in actionis ostentatione cognoscitur; quæ
quieta prius magna putabatur. Humerum mens
discooperit, quando opus suum, quod ignoraba-
tur, ostendit. Crura revelat, quia quibus deside-
riorum passionibus lucris mundi inhiet, manife-
stat. Flumina etiam transit, quia actiones hujus
sæculi, quæ quotidie ad terminum defluunt, in-
desinenter appetit; dumque alia relinquit, alia
sequitur, quasi semper de flumine ad flumen ten-
dit.

Hæc autem diximus, ut mens a solio sanctæ in-
tentionis excussa, et vagationis vitio dedita, in
quo jaceat, monstrarem; quia si ad ea quæ
superna sunt, inhiare cessaverit, sub semetipsam
etiam indesinenter ruit. In alto autem figitur,
si amorem temporalium deserens, ad spem in-
commutabilis æternitatis ligatur. Nec nos his
verbis illud astruimus, ut monachus perniciosa
proposito in sua jugiter remotione permaneat,
nec aliquando progredi, ubi violenta poposcerit
necessitas, acquiescat; sed hoc potius suademus,
quatenus id tanto parcius, tantoque rarius agat,
quanto scit, quia vagando per sæculum, neque
spiritualiter vivere, neque ad perfectionis cul-
men valeat, etiam si diligenter invigilet, perve-
nire.

CAPUT XXIV.

De eremitis, qui in vagatione sunt positi.

Sed inter omnia hominum a suo proposito de-
viantium genera, illud non mediocriter displicet,
quod etiam ipsis sanctissimis eremitis quidam vi-
dentur admitti, quos idem pestiferæ vagationis mor-
bus exagitat: et (si dicere liceat) quasi Vertum-
nus, quoddam scilicet dæmoniorum genus, vexat.
Vertumni siquidem apud antiquos dicebantur dæ-
mones, quorum instinctu homines in vertigine positi
reddebantur instabiles. Quibus nimirum illi non im-
merito videntur obnoxii, qui solo quadragesimali tem-
pore **269** in cellulis commorantes, toto pene anni
circulo huc illucque discurrunt, et sic vitam suam
inaniter spatiando consumunt. Qui nimirum dum-
modo summotenus remotiora sectantes, modo in
publicum crebrius prodeuntes, in utramque se vitam,
contemplativam scilicet et activam, gloriantur exten-
dere, in neutram plenum salutis fructum probantur
afferre: cumque sibi applaudant cum Jacob duarum
conjugium speciali quadam copulâ fœderari; depre-
henditur illis propriæ opinionis sententia in contra-
rium verti. Quibus nimirum contra consuetudinem
et Rachel lippa, et Lia redditur infecunda; altera
siquidem hebetatione visus obtunditur, altera steri-
litate animadversione feritur; quia videlicet hujus-
modi homines, et per publicum discurrentes, utputa
sinistræ opinionis apud populum habiti, nequaquam
possunt spirituales Deo filios gignere, et velut ebrii
de sæculo redeuntes, intima nequeunt penetrare.
Quisquis enim desiderat ad illud inaccessible lumen
acie mentis attingere, necessarium sibi est interiores

oculos, per diuturna vagationis spatia ab omni mun-
danæ actionis labe purgare; ne dum ad summa
speculanda oculos elevat, terrenæ conversationis
pulyis obsistat, et magis tenebras quas relique-
rat, videat, quam lumen ad quod nititur, apprehen-
dat.

CAPUT XXV.

*Quod cellam consuetudo dulcem, vagatio reddat
horribilem.*

Huc accedit, quod iis qui vitam suam sub hac in-
constantia mutationis alternant, eo fit vita remotio-
nis austerior, quo inolita vagandi consuetudine re-
trahuntur; ita ut eremitica dictio gravissimæ dif-
ficultati, cella ipsa illis videatur horrida. Consuetudo
enim facit monacho cellulam dulcem, vagatio videri
facit horribilem. Vagantibus cellula carcer est, per-
manentibus suave cubiculum; silentium perseve-
rantem monachum vigilem reddit, extrinsecus ve-
nientem sopor deprimit, assuetum jejuniis corpus
sobrietas roborat, affluentium epularum fluxus ener-
vat. Vigilia moderata aciem humanæ mentis exacuit,
geminatio repetiti soporis obtundit. Confabulatio
crebra in mente monachi esuriem parit, secreta re-
motio animam in assuetæ continentie rigore custo-
dit. Sæcularium negotiorum relatio animam passio-
nibus desiderii facit obnoxiam, sacri eloquii assidua
meditatio mundo reddit extinctam. Paupertas mo-
nachi securitas est mentis, securitas mater est puri-
tatis. Econtra rerum abundantia aculeos parit solli-
citudinis, sollicitudo radix est anxietatis. Pedes illoti,
manus neglectæ, inculta cæsaries, quasi quædam
anchora est monachi in cella jugiter permanendi;
et diverso accurata delicati corporis compositio to-
mes est, et occasio in publicum prodeundi.

Quisquis ergo vult, ut sibi eremitica vita dulce-
scat, profecto necesse est, ut in ea constanti animo
jugiter perseverare contendat; nec alternet vicibus,
si suave jugum Domini vult portare quietus. Vita
namque eremitica continuata quidem est refrige-
rium, intermissa quoddam **270** videtur esse tor-
mentum. Remotione quoque continua illuminatur
anima, vitia deteguntur, et quidquid hominem de
semetipso latuerat, aperitur. Cum aqua de vivario,
remotis quæ opponebantur, egeritur, pisces in sic-
cum remanentes, humanos patiuntur aspectus: et a
nobis cum terrenæ actionis fluctus elabitur, quidquid
in profundo procellarum emergentium subnatâre
consueverat, denudatur. Venator quoque oppilatis
anfractibus, densis circumsepit saltuum iustra fruti-
cibus, unumque pro multis aditum feris fugacibus
ex arte relinquit, atque illic se vibrata stringendo
venabula in insidiis ponit; sicque compendium sibi
laboriosæ venationis attribuit, dum perniciousa fera-
rum vestigia, quæ persequi per infinita nequiverat,
in egressionis solo vestibulo negotioso otio quietus
exspectat. Et nos cum vitiis ad prævi operis liberta-
tem prodire nitentibus, terrenæ actionis meatus
occludimus, quasi uno in loco illis insidias ponimus,
quia cum solis cogitationibus jugiter dimicemas.

Sicque viliōrum nostrorum bestialis feritas facile capitur, dum solum cogitationis humanæ pervium singulariter custoditur. Auceps etiam cunctos undique gurgites ramalium densitatibus operit, atque ad unum hauriendæ dulcis aquæ locum confluere volucres præscripta necessitate compellit; dumque solus ille ad bibendum locus exponitur, circumposita museipularum argumenta felicitis aucupii proventione ditantur. Ut ergo diversis animi passionibus facile possimus laqueos captationis injicere, obtrusis negotiorum sæcularium rivulis, adversus solos cogitationum impetus studeamus viriliter decertare, ut dum vitia nostra ab actione deterrita, solis cogitationum fluctuationibus advolant, facile in sanctæ prudentiæ laqueos cadant.

CAPUT XXVI.

Quod saepe monachus falsa carnalium promissione decipitur.

Notandum autem, quia sæpe servus Dei per hujus mundi membra decipitur, dum ad dirimendas dissidentium lites, vel ad aliqua peragenda, ecclesiasticis scilicet usibus profutura, importunius invitatur: imminens namque periculum multorumque commune discrimen, nisi progrediatur, exaggerant. Quod si accesserit, cuncta ad suæ voluntatis arbitrium, atque ad felices exitus proventura, multipliciter asseverant. Antiquus enim hostis videns militem Christi in procinctu sancti certaminis positum, non aliter posse a sui propositi fervore tepescere, machinatur uberioris cujusdam fructus superficietenus bonum alumbrare, ut dum luerum majus attenditur, bonum, quod in præsentī est, ad tempus quasi dispensatorie postponatur. Sed qui mendacis mundi consuetudinem frequenter expertus est, prudenter novit et vana suggerentium commenta respuere, et se ab infructuosi laboris exercitio graviter custodire. Apud quosdam namque absentis monachi auctoritas gravis est; si autem præsens adfuerit, nullius judicatur esse momenti. Sæpe enim cujuscumque venerabilis viri litteris reverentiæ honor impenditur, **271** qui personæ, si adsit, indevotius exhibetur. Apud sæculares nempe religiosus quisque veluti pictura est. Pictura siquidem si procul assistat, inhianter, et cum aviditate prospicitur; si juxta sit, contemptibilis judicatur. Et spiritualis quisque carnalibus absens quidem timori, præsens autem videtur despectui. Quod et Apostolus sibi contigisse testatur, cum ait: « Epistolæ graves sunt, et fortes, præsentia autem corporis infirma, et sermo contemptibilis (II Cor. x). » Quos enim Epistolarum fortitudine et gravitate terruerat, his corporali præsentia despicibilis apparebat. Quid autem mirum, si justis quibuslibet viris ista contingant, cum et de ipso electorum capite, Redemptore videlicet nostro, non dissimile quid evangelica series asserat? « Herodes, inquit, viso Jesu, gavisus est valde; erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de illo (Luc. xxiii). » Sed videamus hoc tam magnum, tam æsturnum desiderium, quod in absentem Dominum

falsitas Herodiana tenuerat, in quem tandem exitum oblata vivendi facultate concluderit. Quod nimirum manifeste declaratur, cum paulo inferius subditur: « Sprevit autem eum Herodes cum exercitu suo, et illisit indutum veste alba, et remisit ad Pilatum (ibid.). » Ecce quem vulpes illa malitiosa desideraverat, sprevit: quem videre cupiebat, illisit; et quia vitam non pro vivendi amore quæsivit, remittens cum ad Pilatum, in impietatis suæ morte remansit.

CAPUT XXVII.

Ut monachus se a mundi implicatione custodiat.

Quisquis ergo in procinctu cœlestis militiæ positus ad supernæ patriæ municipium properat, studeat male blandientis mundi promissa respuere, abhorreat se sub qualibet specie actionum sæcularium laqueis irretire. Habet deputatum sibi propriæ servitutis officium: sufficere sibi credat, si indictæ sibi obedientiæ præscriptum munus possit implere. Illud ad memoriam revocet quod scriptum est: « Cave ne in multis sint actus tui (Eccli. xi). » Sæcularibus relinquatur sæcularia jura componere. Satis sit servis Dei perituro huic mundo se mortuos exhibere. Sicut enim absurdum est, bonis mala præferre; ita etiam fatuum, optimum bono inferius judicare. Maria, quia optimam partem elegit, sufficere sibi credidit; nec se ad bona Marthæ, frequens videlicet ministerium, reclinavit (Luc. x). Moyses, quia ab humana conversatione remotus, bis quadragenario dierum numero jejunavit, bis etiam legem Domini digito scriptam suscipere meruit (Exod. xxiv); Aaron autem, qui ad custodiam populi derelictus est, cognoscitur idola fabricatus (Exod. xxxii).

Sic nimirum, sic plerumque contingit, ut qui propria non contentus, alienæ progreditur salutis consulere, sui potius cogatur periculum sustinere; cumque alii, velut inter procellosa naufragia palpitanti, manum porrigit, ipsum quoque præcipitem vorax fluctus involvit. Tutius ergo est sub hujus vitæ nocturna caligine, nos **272** in littore positos naufragantibus lumen ingerere, quam ad eos compassionis gratia cum propriæ vitæ periculo pernatere; quatenus ipsi per nos dato recti cursus indicio, sinum tui portus attingant, non autem nos ad eos transfretantes vorago spumosi maris absorbeat. In vertice montis Raphidim Moyses orabat, et duce Josue, Israel in convalle pugnabat. Sed si Moyses in adiutorium populi sui ad campèstria descendisset, Amalech procul dubio Israelitarum cædentium terga percuteret. Si ille manus ad corripienda arma depõneret, facta suorum strage, facilem victoriam adversariis triumphantibus præbuisset. Quod nimirum patenter agnoscitur, si ipsa sacræ historiæ series subtiliter attendatur, ubi dicitur: « Quia cum levaret Moyses manus, vincebat Israel; sin autem paululum dimisisset, superabat Amalech (Exod. xvii). » Orantis ergo manus, manus præliantium roborabant; et quia istæ imbelles ad cœlum patebant, idcirco illæ dimicantes victoriam cæsis hostibus.

obtinabant. Illarum quidem fuit pugna, sed istarum non ambigitur fuisse victoria; quia ut illis daretur vincere, istæ meruerunt divinitus impetrare. At contra, Balaam filius Beor, qui ad prælium cum Madianitis egreditur, cum his, quos jugulare decreverat, gladio trucidatur (*Num. xxxi*). Et jure, qui proprio non est contentus officio, discrimini redditur obnoxius alieno. Infelix meruit inter bellantium cuneos hostilibus gladiis confossus occumbere, qui in pace positus per prophetiæ oraculum ipsius belli potuisset exitum renuntiare.

CAPUT XXVIII.

De libertate, et discretione Elisei.

Nequaquam sic Eliseus, qui nimirum Joram regem Israel adversus Moab properantem, non ad bella secutus est, sed tantum sufficere credidit, quod ei successum belli et adfuturam concisis hostibus victoriam prædixit (*IV Reg. iii*). Sed cur dicimus, quia nequaquam in prælium regis castra secutus sit; cum et Naaman de remotis Syriæ finibus veniente, et ostio domus suæ cum equis, et curribus humiliter assistente, non linere egredi dignum duxit, non januam ut ingrederetur aperuit: sed per nuntium potius quæ fuerint facienda, mandavit? Et certe Naaman isti multiplex mundanarum dotum suppetebat copia, quibus honorandus esse videretur. Sicut enim testatur historia: « Princeps erat militiæ, vir quoque magnus apud dominum suum, et honoratus (*ibid.*). » Per illum enim dedit Dominus salutem Syriæ. Erat insuper, sicut scriptum est, vir fortis et dives. In ipsa etiam expeditione positus, substantiæ facultate non erat omnino vacuus. Tulerat enim secum, sicut legitur, decem talenta argenti, et sex mille aureos, decem nihilominus mutatoria vestimentorum quæ etsi cujusmodi fuerint, Scriptura non dicat, gravibus tamen auri, argentique connumerata ponderibus pretiosa fuisse quis ambigat? Quanti sunt hodie qui monasticæ institutionis professione censentur, quibus si tam potens, tamque famosus vir pro foribus dignaretur assistere, mox etiam **273** festinantes reverenter occurrerent, ut ingrederetur, humiliter obsecrarent, et non tam quæ utiliter implerentur, quam quæ libenter audirentur, assentationis verba proferrent? Qui etiam si tantopere rogarentur, nequaquam suscipere oblata renuerent, præsertim si aliquantulum numerosior alendorum fratrum sibi conventus adesset. Eliseus autem Spiritus sancti discipulus, spe dives; thesauro fidei locuples, licet centum prophetarum filios sub disciplina suæ magisterio sustentaret, pecuniam sprevit, munera repulit, et impensæ gratiæ vicem recipere laudabiliter recusavit, ne videlicet quod gratis acceperat, ad dantis injuriam vendere videretur. Venienti autem Naaman nequaquam superbe, sed prudenter non assurrexit, ne videlicet alienigenæ, et de terrena adhuc gloria præsumenti reverentiam exhiberet: nimirum jam tunc apostolicæ dignitatis imaginem præferens, quam Paulus postmodum expressam representat, dicens: « Quandiu sum apo-

stolus gentium, ministerium meum honorificabo (*Rom. xi*). » Nunquid enim minister humilitatis existimandus est, Naaman superbe fixisse pro foribus, qui de monte Carmeli in quo manebat, a femina se passus est pertrahi, et Sunamitem illam non solum comitatus, verum insuper est secutus? Nam cum illa diceret (*IV Reg. iv*): « Vivit Dominus, et vivit anima tua, non dimittam te; » mox sequitur Scriptura, dicens: « Surrexit, et secutus est eam. » Nunquid etiam copiosa munera tumidi fastus supercilio respuit, qui a viro quodam de Balsalisa veniente, viles hordeacos panes charitative suscipere non despexit?

Sed hic dum prophetæ obstaculum, ne tumidi elationis arguatur; apponimus, in nosmetipsos exhortationis quæstionis aditum aperimus. Potest enim adversus hæc quæ proponimus, quæstio hujusmodi fieri: Si tantus propheta, et panes de manibus offerentis accepit, et exire de eremo feminea supplicatione consensit; qua ratione monachus, vel sæculum frequentare non audeat, vel suscipere munera difficilius acquiescat? Ad quod nos sub compendio respondentes, nequaquam quid accipiendi licentiam monacho prorsus abscidimus; sed quo id temperatius, et cum discretione fiat, cum fraterna devotio postulat, suademus: nimirum ut necessaria quæque, sicut propheta panes quibus indigebat, accipiat, et quæ superflua judicaverit, sicut ille pecuniam, non admittat.

Quod autem Eliseus ad resuscitandum Sunamitis filium, de montana remotione descendit, hujus temporis monachis potius est venerationi habendum, quam imitandum. Liceat sane monacho ad sæculum ex voluntate recurrere, quoties mortuum hominem ad vitam potuerit suscitare. Illud namque propheticum iter omnino cognoscitur, et virtute plenum per resurrectionis humanæ miraculum, et typicum per significationis internæ mysterium. Quid autem significet non otiosum creditur, si breviter apponatur. Sunamitis nempe filium puer ab Eliseo missus cum baculo non resuscitavit: per semetipsum vero Eliseus veniens, seque super mortuum sternens, atque ad ejus membra se colligens, huc illucque deambulans, et in ore mortui septies aspirans, hunc ad rediivam lucem **274** protinus per mysterium compassionis animavit. Auctor siquidem humani generis Deus quasi mortuum puerum doluit, cum extinctos nos iniquitatis aculeo miseratus aspexit. Et quia per Moysen terrorem legis protulit, quasi per puerum virgam misit. Per legem quippe Deus virgam tenuerat, cum dicebat: « Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur (*Exod. xx, xxi*). »

A peccati igitur morte lex nos suscitare non valuit, sed ad statum vitæ Deus aspirata mansuetudinis gratia clementer erexit. Sed puer cum baculo mortuum suscitare non valuit, quia Paulo attestante: « Nihil ad perfectum adduxit lex (*Hebr. vii*). » Ille autem per semetipsum veniens, et super cadaver se humiliter sternens, ad exæquanda sibi mortui

membra se collegit: « Quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitum inventus ut homo (*Philip. II*). » Huc illucque deambulat, quia et Judæam juxta se, et longe positas gentes vocat. Super mortuum septies aspirat, quia ad perceptionem divini muneris gratia septiformis Spiritus in peccati morte jacentes inflammat. Moxque vivens erigitur, quia is, quem terroris virga suscitare non potuit, per amoris spiritum puer ad vitam redit (*IV Reg. IV*).

Quis ergo propheticum discursum jure audeat in exemplum trahere, cujus nimirum constat, quia neque virtutem, neque mysterium possit æquare? Excubet igitur assidue bellator Christi in procinctu cœlestis militiæ lorica munitus fidei; pro castris sui imperatoris ad dimicandum paratus semper assistat, ne fortassis extra castra vagantem reperiens eum gladius hostilis absumat. Donec Abner commilitonum castris interfuit, adversariorum cuneis terribilis exstitit; postquam vero arma deposuit, rudioris adhuc militis gladio, cæsi nuper Asael pœnas exsolvit (*II Reg. II*). Uriæ quoque si propriæ domus hospitium placuisset, sententiam procul dubio regiæ indignationis, ac fraudis evaderet. Sed quia extrinsecus in alienis, quam in proprio dormire cubiculo maluit, auctores suæ mortis litteras ad castrorum urbem obsidentium principem reportavit (*II Reg. XI*).

CAPUT XXIX.

Quod hoc tempore prædicatio non, sicut olim, sit admodum fructuosa.

Et quidem fuit olim tempus, quo bona annuntiantibus mundus egebat, sed elapsa sunt, ac evoluta tempora, quibus religiosus quisque potuerit sæcularibus fructuose consulere, et in mente carnalium spiritualia non inutiliter seminare. Nunc infelices quique verba vitæ fabulas deputant, et salutaribus monitis licet aures adhibeant, ea tamen servare declinant. Porro si fidei oculos ad transacta reducimus, velut fructuosos ramos in sterilia degenerasse vitulamina, præteritum in hoc præsens sæculum invenimus.

Quis enim non miretur, quod Ninive, spatiosa nimis et incomparabilis civitas, ad vocem unius hominis tam facile a sua pravitate **275** convertitur; et innumerabilis populus, non solum cum parvulis et mulieribus, sed etiam cum jumentis ad pœnitentiam revocatur (*Jon. III*)? Quis hoc tempore, non dicam infirmæ ætati, vel sexui, sed ipsis etiam viris præsumat jejunia tridua præscribere, ut nec aquam bibere, nec quidquam omnino cibi liceat degustare? Ecce apud gentiles bruta etiam pecora ad prophetæ vocem triduanos cibos levant; cum et ipsi homines sub evangelica disciplina, ultra diem jejulare contemnuunt. Illi ad pœnitentiam uno prædicante unanimiter confluunt; isti prædicatorum turbas indesinenter audiunt, et obedire nullatenus

acquiescunt. Quis etiam non obstupescat, quod omnes viri Juda et Benjamin, quicumque uxores alienigenas duxerant, ad prædicationem Esdræ sacerdotis non solum illicita connubia dissolverunt, sed et omnem sobolem quæ ex eis genita fuerat, abjecerunt (*I Esdr. X*)? Quis nesciat quantus viro- rum amor circa uxores proprias vigeat, quanta circa filios pietas paternum pectus astringat? Quis ignoret ad dissolvendum duplex hujus necessitudinis vinculum, quo mœrore, qua amaritudine se potuerunt viscera humana concutere? Quo vehementissimi doloris incendio paternus affectus, conjugalis animus compulsus est æstuarè? Habentes tamen veram circa Deum pietatem, ad nihilum redegerunt falsæ pietatis imaginem; atque ut essent in spiritu veraciter pii, facti sunt contra carnem et sanguinem laudabiliter rigidi. Armaverunt se contra jura naturæ, ut naturarum Auctori fideliter militarent. Obliti sunt erga filios, quod fuerant genitores, ut veri patris ipsi ascriberentur hæredes; atque ut supernæ pacis sibi fœdera resarcirent, conjugalis tori copulam resciderunt. Nesciunt servare matrimoniis fidem, ubi fides melior ad proprium recalescit auctorem. Quibus utique convenienter aptatur quod per Moysen dicitur: « Qui dixit patri suo et matri suæ, nescio vos; et fratribus suis, ignoro vos, et nescierunt filios suos, si custodierunt eloquium tuum, et pactum tuum servaverunt (*Deut. XXXIII*). »

Quis, rogo, nunc possit incestuosa conjugia quantumvis instantissima prædicatione rescindere? Quis valeat, non dicam populum, sed vel unum hominem ad illiciti matrimonii repudium provocare? Clamant sacri canones, humanæ in tantum scelus vindicant leges, obsistunt prædicatores Ecclesiæ: et cuncta hæc perditis hominibus velut aniles pœnitentiæ risum potius movent, quam ad corrigendi piaculi lamenta compungant. Ecce lasuper hoc anno, sicut nostis, per Romanæ sedis antistitem bis congregatum est synodale concilium, ubi denuo omnes incestuosi juxta canonum decreta, ecclesiastica sunt communionem privati.

Sed quis ex tot millibus hominum saltem unum vidit ab infausti fœderis abominatione divulsum? Imo ne profundiori juste clamantis absorberetur hiatu, quis eorum post hæc, Ecclesiæ limen terere destitit? Aut quis insuper ista considerans, ab eorum se familiaritate removit? In omnes itaque lethalis lepræ contagium serpit, quia nimirum omnes eorum complices apostolicæ excommunicationis nexus astringit. Enimvero quisquis conjugalis prosapiæ **276** titulis insignitur, quisquis male blandientis formæ avita venustate mulcetur, præsertim si largioris substantiæ dotibus affluit, vel subcrepantis sobolis indoles spem sibi futuræ posteritatis infundit; consultius judicat a Deo manifeste recedere, quam adeo lucrosi matrimonii glutinum disgregare. Si vero his contraria evenerint, atque luxuriæ calamitatis incommoditate percellatur, ipse vir falsæ consanguinitatis lineam texit, et inaudita

proavorum nomina per multa argumenta confingit, atque senes quosdam in hujus allegationis testimonium advocat, quos tamen per vitæ terminum sublato e medio non ignorat. Ipse itaque sibimet accusator, et reus crimen impingit, scelus exaggerat, atque adminiculum, quo ex tam periculoso naufragio enatare possit, inquirat.

Eat ergo nunc monachus, salutiferum vitæ suæ otium deserat, vitamque suam sub specie lucrandi animas, inania sectando, consumat. Quis enim Simoniacus nostræ commonitionis instinctu sua se aliquando sponte deposuit? Quis alieni juris violenter invasor, paterno solo depulsos in patrimonia sublata restituit? Quis in campo bellicosus armatorum cuneis constipatus, si ex æquo congregari potuit, obstaculo sequestræ pacis ad propria nisi fuso sanguine repedavit? Quis exactor egeno debitori præfixum chirographo fenus indulsit? Quis debitor creditoris hæredibus bonæ fidei jura servavit? Omnia in orbe confusa, cuncta pietatis ac fidei decreta convulsa. A iudicibus justitia venditur. A legisperitis veritas tenebroso cavillatoriae argumentationis colore fuscatur. Venales sunt siquidem leges, et pecunia justificat delinquentes. Aurum nunc ipsi senatoribus præsidens in tribunalibus iudicat, et velut imperator quidam pragmaticæ sanctionis edicta promulgat. Sicut enim rex in secretalibus adytis de regni statu, de rerum summa deliberat; quodammodo sic aurum et lateat in occulto, et sententiam depromit in publico. In sudario angusto concluditur, et decisis negotiis calculos judiciales apponit. Plerumque enim quos causa condemnat, mendax pecuniâ præmio dignos procaciter asseverat; econtra, quos conscientia testatur innoxios, statuit impia cæram iudicibus reos. Nummus nempe momenta legibus tribuit, atque ad suum intellectum obscuras sententias falsus interpretator inflectit. Nummus cor iudicum circa divites oleo impietatis emollit; erga pauperes vero ad exercendum vigorem rigidæ animadversionis impellit. Nunc igitur avaritia malorum omnium radix, uberius pullulat, et tanquam virosæ propaginis ramos per totum orbem feralium vitiorum portenta dilatat.

CAPUT XXX

Quod nunc omnia vitiorum monstra feralius vigeant.

Hæc nimirum tempora apostolico denuntiantur oraculo, dum Timotheo futura prædicit: « In novissimis, inquit, diebus erunt tempora periculosa, et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, parentibus inobedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, inimici, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes (II Tim. III); » atque his præmissis, illico subiungit: « Et hos devita (ibid.). » Nunquid usque ad mundi hujus terminum Timotheus perventurus erat, cui cum pravitates hominum in novissimis diebus

A futuras Apostolus enumeraret, protinus ut devitaret adjecit? an potius in unius persona discipuli, illis mandatum hoc communiter indidit, quos adhuc deputatos officio juxta finem sæculi fore prævidit? Igitur dum non dicit: His prædica, his verba vitæ denuntia, sed « hos devita, » profecto modernæ temeritatis insolentiam arguit, atque ab infructuosa tumidos quosque prædicatione compescit.

Quid ad hæc nos monachi dicimus, qui mensuræ nostræ metas excedimus, atque jus nobis alieni muneris usurpatorie vindicamus? Si Paulus discipulum in hoc ipso specialiter constitutum ab incorrigibilium prædicatione prohibuit, qua nos audaciæ nota corripimur, qui nequaquam nobis delegato prædicationis officio, importune nosmetipsos ingerimus, et nostrâ salute postposita, alienis quasi profectibus inaniter insudamus?

Cedat ergo, cedat sterilis cura negotii. Superfluum iudicetur infructuoso indulgere labori. In semetipsa mens totis collecta viribus redeat, adversus infatigabiles adversarios pervigil se ad certamen accingat. Charitatis quidem visceribus erga omnes intrinsecus affluat, ad exteriora vero se causa alienæ salutis extendere supervacuum ducat. Ad se venientibus monita salutis impendat, nullius hortatu leviter propriæ quietis lucra postponat. Imperialis edicti pagina veredario discurrere defertur; bullatæ nobis apochæ ab auctore sedis apostolicæ diriguntur; synodus congregatur, religiosi viri totius concilii summa committitur. Solotenus illico se monachus flectat, honorem sacris litteris reverenter exhibeat; hujus tamen expeditionis munus a se alienum irtractabiliter ducat, reputans intra se: Quid mihi cum regibus terræ? quid mihi cum synodali conventu? Sufficiat mihi peccatis meis flendis insistere; satis mihi sit me huic mundo mortuum exhibere.

Nolite, quæso, monachi, nolite sub ecclesiasticæ compassionis specie regum aulas irrumpere; nolite aures principum velut salutaria suggerendo, fastidiosa importunitate pulsare; credite experto, credite in hujus gratiæ studiis non leviter fatigato. Imperatoriæ namque majestati sæpe quæ suggerenda videbantur expressimus; a summis pontificibus invitati, synodalibus conciliis interfuimus; sed qui hoc tempore ista prosequitur, tanquam si semina crederet arenosis littoribus videatur.

CAPUT XXXI.

Quod in synodo monachus ad episcoporum invidiam libere loqui non audeat.

Sæpe namque in conciliis synodalibus positi, quosdam sibi feraliter conscios præsidere in numero sacerdotum vidimus, non modo sui securos, sed ultro etiam ad aliorum crimina defendenda impudenter accinctos: qui nimirum, ut ferebatur, et cum Simone prius emerant (Act. II), et cum Gezi postmodum charismatum dona vendiderant (IV Reg. V). Quorum tanta vis erat ad excusandas excusationes in peccatis, ut inter cætera mala, etiam Si-

moniacæ hæreseos non modo defensores, sed videntur potius assertores. Quis ad istorum invidiam monachus mulire præsumeret? Quis ad arguenda crimina, vel justitiam declarandam, vindicare sibi jus libertatis auderet? Illico sævirent, illico in nos duræ suggillationis arma corripere, et præmissio jurgio, silentium imperarent, inter se scilicet hoc modo invicem conquerentes: Ad concilium hoc judicaturi convenimus.

Sed, o nova præsumptio! mortuorum sententiis subjacemus, et episcoporum sunt iudices facti, qui legaliter sub eorum fuerant legibus constituti. Quibus aliquando respondetur: Venerabiles Patres, et domini, sicut vobis specialiter prærogatum est judicare, ita etiam minoribus Ecclesiæ membris competit quod sentiunt in commune conferre; nec ulla canonum auctoritas prohibet juniores quæ Ecclesiæ ducunt profutura depromere, dum tamen ventilata negotia pontificalis judicii debeat clausula terminare. Si quando ergo hoc, aut aliquid hujusmodi illis cum humilitate suggeritur, nequaquam patienter admittitur: sed quidquid a nobis in synodo dictum est, totum ad invidiam nostram superbo vocabulo judicium nuncupatur.

Hæc breviter idcirco perstrinxerim, ut in me quilibet inexpertus discat, sibimet etiam a talibus declinare quam diligenter expediat. In uno siquidem prævadante colligitur, utrum a subsequenti exercitu ignotæ aquæ tuto fides habeatur. Protinus se ab impetu proprii cursus institores venalium reprimunt, cum vel unum ex suis redire a nundinis vacuum non distractis mercibus cernunt. Quem ruralibus curis intentum frequenter seges negata delusit, quamplures a sterilis arvi cultura compescuit. Cum scrutator fluctuum labore frustratus, vacua lassus lina reportat, facile jam nudatos a perlustrandis inopis aquæ finibus revocat. Sic nimirum me, non mihi soli, sed et cunctis fratribus meis talia tentasse sufficiat, ut dum unius labor inutilis fuisse perpenditur, non uni, sed multis a supervacui laboris impendio cautela præbeatur.

CAPUT XXXII.

Quod monachus se a mundo cohibeat, et Dei iudicium suis semper oculis anteponat.

Quisquis ergo monachus perfectionis culmen festinat attingere, intra remotionis suæ se claustra cohibeat, spirituale otium diligat; discurrere vero per sæculum, velut mersare se in lacum sanguinis, perhorrescat. Tot enim criminum magis ac magis in dies mundus contaminatione polluitur, ut quælibet sancta mens sola ejus consideratione fœdetur. **279** Et dum veteribus nova semper augentur, quid aliud agitur, quam Antichristi via procul dubio sternitur, ut jam ultra finem sæculi in mundum veniens, sine offêdiculo liber ingrediatur? Et cum illius via nihil aliud prorsus quam nostra sint absque dubio scandala, eadem causa debet vestigia nostra compescere, quæ illi spondet liberis posse gressibus adven-

A Reprimatur ergo quilibet frater nunc in angusto suæ remotionis ergastulo, ut infinitæ magnitudinis domus sibi paretur in cœlo. Jeremias ait: « O Israel, quam magna est domus Dei, et ingens locus possessionis ejus: magnus, et non habet consumptionem, excelsus, et immensus! » (*Baruch. III.*) Nunc se vinculo divini timoris obstringat, ut postmodum jus veræ libertatis obtineat. Requiescens in Christo, reputet nil sibi commune esse cum mundo; ut quod Joannes apostolus jubet, non solum corde, sed et corpore ipso conservet: « Nolite, inquit, diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo (*II Joan. II.*) » Clarescat servum Christi, nulla mundum affectione cordis diligere, atque ad hoc probandum corporalibus etiam hunc fastidiat gressibus frequentare. Ipsa porro corporalis abstinencia piæ mentis odium comprobet, ut quo quisque a noxia mundi notitia magis alienatus, eo arctiori Deo familiaritate jungatur. Nunc flebilis, et mœrens defixos in terram oculos teneat, quos ad eum videndum, qui venturus est in nubibus cœli cum potestate magna, et majestate (*Matth. 26*), tunc lætus attollat, sicut scriptum est: « Respice, et levate capita vestra, quoniam pinquat redemptio vestra (*Luc. XXI.*) »

O quam ad pronuntiandum brevissima verba, quam ad pertractandum medullitus infinita sententia! videlicet cum reprobi ejulantes tremefactis visceribus dicent: « O montes, cadite supernos, et colles, operite nos a facie Sedentis in throno (*Luc. XXIII.*) » Cum denique « sol oscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cœlo (*Matth. XXIV.*) » Tunc nimirum cum videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt, et plangent se super se omnes tribus terræ. Quæ autem mens humana concipere, quæ lingua valeat explicare quantum erit tunc electorum gaudium, quam inenarrabilis lætitia beatorum, cum periclitante mundo, ipsi de cætero subjacere periculis desinunt, et venienti immortalis Sponso accensis lampadibus tripudiantes occurrunt! (*Matth. XXV.*) Cum membra mundi ad perferenda tartaræ combustionis supplicia corruunt, ipsi ad percipienda inaccessibleis gloriæ præmia felices assurgunt! Cum illorum vita repente mors immortalis intercipit, istorum mortalitatem virtute resurrectionis absorptam, incorruptio gloriosa consumit! Hoc cunctis sæculis admirandum singulare spectaculum incessanter sibi mens sancta proponat. Hanc tremendam venturæ discussionis imaginem assidua præ oculis meditatione depingat. Jam se vir electus ad tribunal raptum Judicis deputet, jam se in examine positum ad reddendam rationem divinis quæstionibus perurgeri formidabiliter penset. Mundo se extraneum reddat, ut Deo propensioris gratiæ largitate familiaris adhæreat. Hoc itaque modo mortuus vivat, a **280** terrenis vexationibus se subtrahat, ac velut in sepulcro jam positus, in solo Creatoris sui desiderio suaviter requiescat. Sicque in Deo vita ejus abscondita,

quatenus apparente Christo, et ipse cum eo apparere mereatur in gloria (*Coloss. iii*). Amen.

CAPUT XXXIII.

His scriptor alloquitur venerabiles monachos Petrum et Albizonem.

Nunc igitur, fratres charissimi, alter scilicet teres forma cœnobarum, alter imitandum eremiticæ conversationis exemplum, ad vos styli hujus articulum revoco, ut quibus primordium incipientis intenditur, in eos etiam consequenter peracti opusculi clausula terminetur. Videtis igitur, quam celeriter brevis hæc vita pertranseat, videtis, quia mundus hic vicinum sui terminum indicium jam evidentioribus clamat. Tellus enim genitalibus effeta humoribus, quodammodo invita aratrum tolerat, dum ferre fructus suis cultoribus negat; et velut anilis alvus, dum sanguis in corpore, vulva marcescente, frigescit, etiamsi procreandi studium non defuerit, ad gignendam tamen sobolem non assurgit. Aqua etiam nihilominus sterilitatem patitur, ut jam piscator retibus impendium deneget, dum inopis capturæ questus duris per elementum liquidum laboribus non respondet. Nec te, aer olim fecunde, præteream, qui nunc, dum diversis fœdicularum argumentis in volucrum captione non provenis, nimirum aucupes casso labore frustratos, ad exercitium rurale remittis; et quos dudum ad sublimia captandis tuis muneribus faciebas intentos, jam ut meminerint, cui sustendandæ vitæ adminiculum acceptum referre debeant, alumnæ terræ reddis obnoxios: quique tunc largus quælibet grossiora edulia tuis jubebas deliciis cedere, jam nunc ad te manum retrahens, vilia facis oluscula, velut accuratas epulas, mensas divitum infercire.

Mundus itaque, ut prædictum est, quasi longo lassatus jam senio per cuncta sua membra probabiliter indicat quia cursus sui terminos diutius non elongat. Huc accedit quod homines nunc in juventute senescunt, et juvenili adhuc decore vernante intempestivis canis verticem spargunt. Nimirum quos propria dictat ætas immaturæ venustatis adhuc flore virescere, senex mundus quodam violentæ auctoritatis imperio secum præcipit decrepitos apparere. Quo fit ut sicut cavernosæ arboris poma mox ut producta fuerint, ante maturitatem corruunt: ita nimirum homines acerbo, ut ita dixerim, exitu priusquam ad ætatis plenitudinem veniant, moriuntur.

Cum itaque mundus præcipitem et jamjam prope oculos imminentem sui cursus minetur occasum, homines etiam quotidie immaturo præventi rapiantur interitu, quid restat nisi ut hoc brevi puncto, quo vivimus, lapsura quæque velut jam lapsa despiciere, et ad ea quæ permanent, pleno fervidæ mentis studeamus desiderio festinare? Ecce non levia currentibus præmia proponuntur, et itineris nostri stadium quotidie breviatur. Nulla ergo vitæ præsentis offendicula nostri cursus iter impediunt, nullas nobis moras carnalis illecebræ torpor innec-

at. Quisque jam ad promissa munera perspicacis fidei oculos dirigat, et a brutis [*f. abjectis*] ignaviæ vinculis obviantia quæque terrenæ pravitatis obstacula robustæ spei penna transcendat. Ecce enim qui de longinquo vocaverat, manum jam appropinquantibus porrigit; et quasi teneros filios vacillantibus nutantes poplitibus firmat, blandeque ac leniter in gremium suæ charitatis invitat.

Adeamus ergo cum fiducia thronum gloriæ (*Hebr. iv*), arripiamus tantæ insignia pietatis; et quod temeritatis fuerat quærere non promissum, pudoris sit nolle suscipere vel oblatum. Dedignemur jam cœnosi hujus mundi lutum sæpius corporaliter terere, cujus amorem Deo inspirante didicimus libero mentis pede calcare. Ab eo itaque, quem non diligit animus, ipse etiam corporeus reprimatur incessus: indignum censeamus visitationis nostræ frequentia, qui de nostra gliscit triumphare ruina. Inimicitias mentis ipsa quoque testetur absentia corporalis, nec crebro nostros mereatur ille discursus, quorum scdare consuevit obtutus; solusque in insidiarum suarum foveas incidat, qui nostris assidue gressibus deceptionum laqueos parat. Sic sic frustratas fraudum suarum excubias lugeat, dum nobis in pace quiescentibus nocturnæ nostræ profectionis aditum callidus insidiator explorat.

Sufficiat autem nostræ discursioni divini campus eloquii. Per hunc campum jugiter gradiamur, in eo delectabiliter spatiamur. Licet illic liberis gressibus per parilem sacrarum historiarum planitiem currere. Possumus etiam per mysticæ intelligentiæ profunditatem quodammodo præruptorum illic montium celsitudinem reperere. Illic perfruemur fidelium amicorum dulci colloquio, illic diversi apparatus, epularumque cœlestium juge convivium. His dapibus inhians fidelis anima, assiduæ lectionis alimento vegetata robur accipiat, et purissimæ orationis adipe saginata piguescat. Relinquatur fames sæculi fastidientibus convivium mundi. Nos autem illas didicimus epulas esurire, quæ et famelicis satietatem assolent cum jucunditate tribuere, et tamen satialis nesciunt fastidium generare. Quæ nimirum epulæ et mentis nostræ stomachum suaviter replent, et tamen cloacarum secessibus nihil debent. Nihil enim de se prorsus egestionem relinquunt, sed ad præbendas vires per omnium se venarum poros, cunctorumque viscerum penitus interna diffundunt.

282 His itaque cœlestis mensæ dapibus mens intenta inexplebiliter vacet, his oculus solerter invigilet; lingua articularis styli verba percurrat; cor, quæ legantur, intelligat, et mysterii latentis arcana revolvat. Hoc pabulum sacra animalia per assiduæ retractationis studium jugiter ruminant, quæ nimirum a ventre scientiæ ad memoriæ guttur sæpius iterata meditatione redundent. Has, inquam, dapes mens jejuna semper esuriat, ab his vero nunquam satiata recedat; sed quo magis expletur, eo rursus ad earum appetitum avidius accendatur: sicque omnes sensus nostros circa istas vitales epulas occupe-

mus, ut cunctis causarum sæcularium negotiis insensibiles facti, vere mortui mundo, soli vivamus Deo; quatenus ipse auctor, et instructor felicissimi hujus ferculi, illis suis convivis nos dignetur ascribere, qui ex ore Veritatis merebuntur audire: « Ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus, regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo (Luc. xxii). »

Omnipotens Deus, qui charitas est (I Joan. iv), fratres charissimi, sancto cordi vestro clementer inspiret, ut pro me peccatore dignemini semper orare.

SCHOLIA.

Concludendum est igitur, quia sicut ab his cavendum est, quos moderna synodorum concilia ab ecclesiastica

societate repellunt; ita et ab illis nihilominus declinandum, quos antiqui Patres eliminandos esse decernunt. Hoc loco beatus Damianus loqui videtur juxta Ecclesie morem, qui ejus ætate servabatur. Ante concilium enim Constantiense in universum prohibebatur fidelibus participare cum excommunicatis, cap. Cautum est 11, qu. 3. et cap. Cum desideres. Et alibi sæpe. Verum in concilio Constantiensi, per Martini V Constitutionem, quæ incipit: Ad evitanda multa scandala, quam et Leo X in concilio Lateranensi, sess. 11, confirmavit, eamque refert Martinus Navarus in Summa, cap. 27, num. 56, cujus adhuc meminit Didacus, Covarr. in cap. Alma mater, 1 par. Relect. paragr. 2, decretum est, « Licere fidelibus communicare excommunicatis, exceptis duobus, iis videlicet, qui nominatim fuerint denunciati, aut notorii clericorum percussores. » Juxta quod decretum, nostri doctoris zelum et sententiam interpretabimur.

Sit nomen Domini benedictum.

283-284 OPUSCULUM DECIMUM TERTIUM.

DE PERFECTIONE MONACHORUM. AD O. . . . ABBATEM POMPOSIANUM EJUSQUE CONVENTUM.

ARGUMENTUM. — In hoc libello præceptoris, ut ita dicam, officio fungitur. Nam cum monachorum sui temporis corruptos mores et instituta deplorasset, eosdem saluberrimis præceptis ad perfectionem instituit: quid fugere debeant, quid amplecti, ut ad optatam laborum metam, certaminumque palmam pervenire possint, solerter erudit. Et quidem pene totus in eo est, ut eos posthabitis terrenis cupiditatibus, non ob poenarum formidinem, sed sua sponte ad Deum ardentem amandum invitet, et ad ipsam virtutum arcem, charitatem, quasi manu perducatur. Hac regia velut semita patefacta, ad reliquos deinde virtutum calles digreditur, patientiam scilicet, humilitatem, obedientiam, compunctionem, poenitentiam, et contemplationem, quibus tanquam clarissimis gemmis monachi cujusque animus ornatus, non ad externa duntaxat intuentium oculos, sed ad ipsius interni spectatoris conspectum pulcher et formosus apparet. Ubi generatim ad omnes locutus est, tum demum singillatim unumquemque sui officii admonet, abbates, præpositos, cæterosque cujuscunque ætatis ad bene beateque vivendum juxta præscriptam a majoribus normam informans.

Domno O. . . . venerabili abbati, et sancto conventui, PETRUS peccator monachus devotissimæ servitutis obsequium.

Paupereulo debitori licet solvere nequeat omne quod debet, excusationi tamen est, id perexiguum offerre quod habet. Sæpe nimirum rusticus, qui pecuniam feneratus acceperat, exactori suo olerum duntaxat advexit xenium, et mox cautionis suæ chirographo rediit absolutus. Ego itaque, qui beneficiis vestris magna debeo, viles litteras mitto; viles, inquam, mea rusticitate, non suo genere, videlicet quæ et divinæ voluntatis indicēs, et veterum novorumque gestorum depositariæ sint fideles.

CAPUT PRIMUM.

De remissione fervoris sanctæ religionis.

Itaque non ignoratis, fratres mei, quod gemens loquor, ad quantum sancti fervoris lapsus sit, imo proclivius quotidie labi non desinat noster ordo defectum, ut jam omnium pene mandatorum negligenter oblitus, sola professionis hujus videamur veste contenti. Sub religionis enim specie sæculariter vivimus, et violato disciplinæ genio, dum nos per illecebrarum fluxa dissolvimus, velut a nobilitatis nostræ titulis degenerantes, monachorum nomen inaniter

possidemus. Ac si spurius puer patris quidem se censeri nomine gaudeat, sed generis sui degenerata conditio legibus hunc ab hæreditate repellat. Nam et Ismael et filii Cethuræ omnes indifferenter Abrahamæ filii dicebantur. Sed cum ad successionum jura perventum est, Isaac legitimo filio tota in integrum hæreditas traditur; concubinarum autem filiis tantummodo munera tribuuntur. « Spuria, inquit Salomon, vitulamina non dabunt radices altas (Sap. iv). » Nec vos, quæso, quod loquor, in vestram veritatis injuriam. Nostis enim, quia fores apte congeritur, ubi scintilla saltem ignis superesse videtur; illic autem quis inaniter sufflat, unde calorem penitus exhalasse considerat? Ego etiam, nisi per Christi gratiam de vobis meliora confiderem, relictis aliis, exhortationis 285 stylo vos etiam prosequi supervacuum judicarem.

Quapropter, charissimi, in vires vos. Christo auxiliante, colligite, ejusque militiam, in cujus arma jurastis, non segniter, non enerviter, sed fervide potius ac viriliter bajulate, ut rudimenta conversationis vestræ, quæ adhuc in quodam medullio posita sunt, non ad nihilum, quod absit, per negligentiam redeant, sed per continui fervoris instan-